

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра фінансового аналізу та аудиту

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**«Організація та методика аналізу економічного потенціалу
державного підприємства»**

Студента 2 курсу, 7м групи,
спеціальності 071
«Облік і оподаткування»
спеціалізації «Фінансова
аналітика»

Кіпчука Артема
Олександровича

підпис

Науковий керівник
д.е.н., доцент

Гордополов
Володимир Юрійович

підпис

Гарант освітньої
програми
д.е.н., доцент

Гордополов
Володимир Юрійович

підпис

Київ 2020

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет фінансів та обліку

Кафедра фінансового аналізу та аудиту

Освітній ступінь «Магістр»

Спеціальність «Облік і оподаткування»

Спеціалізація «Фінансова аналітика»

Затверджую

Зав. кафедри _____

К.О. Назарова

30 грудня 2019 р.

Завдання

на випускню кваліфікаційну роботу студентіві

Кіпчуку Артему Олександровичу

1. Тема випускного кваліфікаційного проекту (роботи): Організація та методика аналізу економічного потенціалу державного підприємства (на матеріалах ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ»)

Затверджена наказом ректора від 27. 12. 2019 р. № 4487.

2. Строк здачі студентом закінченого проекту (роботи): 01.11. 2020 р.

3. Цільова установка та вихідні дані до проекту (роботи):

Метою роботи є дослідження теоретико-методологічних аспектів аналізу економічного потенціалу державного підприємства та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення методики аналізу економічного потенціалу суб'єкта господарювання.

Об'єктом дослідження є економічний потенціал державного підприємства.

Предметом дослідження є організація та методика аналізу економічного потенціалу державного підприємства.

4. Консультанти по роботі (проекту), із зазначенням розділів проекту, що стосуються їх:

Розділ	<i>Консультант</i> (прізвище, ініціали)	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

5. Зміст випускового кваліфікаційного проекту (роботи) – перелік питань по розділах, що належить розробити:

Вступ

Розділ 1. Наукові основи аналізу економічного потенціалу державного підприємства

1.1. Сутність та характеристика економічного потенціалу підприємства

1.2. Основні етапи розвитку наукової думки щодо аналізу економічного потенціалу суб'єкта господарювання

1.3. Аналіз нормативно-правового забезпечення та спеціальної літератури з питань дослідження

Висновки до розділу 1

Розділ 2. Інформаційне забезпечення аналізу економічного потенціалу державного підприємства

2.1. Формування облікової інформації щодо економічного потенціалу державних підприємств

2.2. Внутрішній контроль економічного потенціалу суб'єкта господарювання

Висновки до розділу 2

Розділ 3. Організація та методика аналізу економічного потенціалу суб'єкта господарювання

3.1. Організаційно-інформаційна модель аналізу економічного потенціалу суб'єкта господарювання

3.2. Методика аналізу економічного потенціалу державного підприємства

3.3. Особливості аналізу економічного потенціалу суб'єкта господарювання в умовах застосування сучасних інформаційних технологій

Висновки до розділу 3

Висновки та пропозиції

Список використаних джерел

Додатки

6. Календарний план виконання роботи

№ пор.	Назва етапів випускного кваліфікаційного проекту(роботи)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
1	Написання наукової статті за темою дослідження	15.06.2020	15.06.2020
2	Написання 1 розділу роботи	30.06.2020	30.06.2020
3	Написання 2 розділу роботи	02.09.2020	02.09.2020
4	Написання 3 розділу роботи	11.10.2020	11.10.2020
5	Написання вступу та висновків	25.10.2020	25.10.2020
6	Представлення роботи на кафедрі	01.11.2020	01.11.2020
7	Попередній захист випускної кваліфікаційної роботи	25.11.2020	

7. Дата видачі завдання «30» _____ грудня _____ 2019__ р.

8. Керівник випускної кваліфікаційної роботи

_____ (прізвище, ініціали, підпис)

9. Гарант освітньої програми

_____ (прізвище, ініціали, підпис)

10. Завдання прийняв до виконання студент

_____ (прізвище, ініціали, підпис)

11. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи

Дослідження організаційно-методологічних аспектів аналізу економічного потенціалу державного підприємства та вивчення нормативно-правової бази і спеціальної літератури з даної теми, дозволило автору визначити і обґрунтувати основні напрями наукової роботи.

В роботі докладно охарактеризовано інформаційну базу, методичні прийоми фінансового аналізу та особливості їх застосування на досліджуваному підприємстві, можливості застосування сучасних інформаційних технологій в системі управління майновим і фінансовим потенціалом. На цій основі розроблено пропозиції щодо удосконалення організації і методики аналізу економічного потенціалу державних підприємств.

Випускна кваліфікаційна робота характеризується достатнім теоретичним рівнем. Дослідження проведено із застосуванням сучасних методів обробки економічної інформації, характеризується комплексністю вирішення поставлених питань аналізу економічного потенціалу підприємств. Результати проведеного дослідження заслуговують на позитивну оцінку, а впровадження розроблених автором пропозицій буде сприяти удосконаленню організації і методики аналізу економічного потенціалу державних підприємств.

Основні положення та висновки роботи відповідають темі та предмету дослідження, достатньо повно розкривають його зміст. Пропозиції щодо удосконалення організації та методики аналізу економічного потенціалу мають практичну цінність і можуть використовуватись суб'єктами господарювання.

Випускна кваліфікаційна робота Кіпчука А.О. на тему «Організація та методика аналізу економічного потенціалу державного підприємства» відповідає встановленим вимогам і може бути рекомендована до захисту.

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи

_____ (підпис, дата)

Відмітка про попередній захист _____

_____ (ПІБ, підпис, дата)

12. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу

Випускна кваліфікаційна робота студента _____ Кіпчука А.О.
(прізвище, ініціали)
може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Гарант освітньої програми _____

_____ (підпис, прізвище, ініціали)

Завідувач кафедри _____

_____ (підпис, прізвище, ініціали)

« _____ » _____ 2020 р.

Зміст

Вступ.....	3
Розділ 1. Наукові основи аналізу економічного потенціалу державного підприємства	7
1.1. Сутність та характеристика економічного потенціалу підприємства .	7
1.2. Основні етапи розвитку наукової думки щодо аналізу економічного потенціалу суб'єкта господарювання.....	12
1.3. Аналіз нормативно-правового забезпечення та спеціальної літератури з питань дослідження	16
Висновки до розділу 1.....	19
Розділ 2. Інформаційне забезпечення аналізу економічного потенціалу державного підприємства	20
2.1. Формування облікової інформації щодо економічного потенціалу державних підприємств	20
2.2. Внутрішній контроль економічного потенціалу суб'єкта господарювання.....	27
Висновки до розділу 2.....	31
Розділ 3. Організація та методика аналізу економічного потенціалу суб'єкта господарювання	32
3.1. Організаційно-інформаційна модель аналізу економічного потенціалу суб'єкта господарювання	32
3.2. Методика аналізу економічного потенціалу державного підприємства.....	34
3.3. Особливості аналізу економічного потенціалу суб'єкта господарювання в умовах застосування сучасних інформаційних технологій.....	46
Висновки до розділу 3.....	52
Висновки та пропозиції	53
Список використаних джерел.....	57
Додатки	

ВСТУП

Важливою умовою розвитку підприємства є забезпечення раціонального формування і використання його економічного потенціалу за двома аспектами: як сукупність майна, що перебуває у розпорядженні підприємства, та як загальна вартість джерел його фінансування. Наявні ресурси підприємство розміщує в активах, які характеризують обсяг, склад і структуру його майнового потенціалу. Фінансовий потенціал визначається обсягом, складом і структурою джерел фінансування (пасивів) підприємства. Обґрунтованість розміщення фінансових ресурсів в активах є одним з основних принципів забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. В сучасних умовах господарювання стратегічною метою управління підприємством є підвищення його ринкової вартості, яка визначається вартістю майна підприємства. Дослідження джерел фінансування як основи формування активів підприємства, оцінка розміщення та ефективності використання його фінансових ресурсів є важливими завданнями фінансового аналізу, вирішення яких забезпечує систему управління необхідною інформацією щодо наявних резервів розвитку підприємства, сприяє підвищенню конкурентоспроможності його продукції.

Ефективне управління економічним потенціалом забезпечується насамперед за допомогою надійної інформаційної системи основними елементами якої є економічний аналіз. Аналіз економічного потенціалу є необхідною умовою управління формуванням, розміщенням і використанням ресурсів, власного капіталу і зобов'язань підприємства, відповідні співвідношення яких обумовлюють фінансову стійкість і платоспроможність підприємства.

Проблеми аналізу економічного потенціалу підприємств досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені Бутко А.Д., Бутинець Ф.Ф., Валуєв Б.І., Гордополов В.Ю., Мних Є.В., Назарова К.О., Осадчий Ю.І., Пушкар М.С., Сопко В.В., Чумаченко М.Г., Ван Хор Дж. К., Ансофф И., Томпсон А.А., Стрикленд А. Дж., Страхова О.П., Рейльян Я.Р., Канторович Л.В., Горстко А.Б., Уотшем Т.Дж., Паррамоу К. та ін..

Незважаючи на велику кількість досліджень і публікацій щодо проблем аналізу формування і використання економічного потенціалу підприємств, окремі їх аспекти залишаються дискусійними. Бракує конкретних методичних розробок для аналізу економічного потенціалу державних підприємств з врахуванням специфіки їх діяльності, що обумовлює **актуальність** обраної теми випускної кваліфікаційної роботи.

Мета і завдання дослідження. Метою випускної кваліфікаційної роботи є дослідження теоретико-методологічних аспектів аналізу економічного потенціалу державного підприємства та розробка практичних рекомендацій щодо удосконалення методики аналізу економічного потенціалу суб'єкта господарювання.

Для досягнення поставленої мети у процесі дослідження передбачається вирішення наступних **завдань**:

1. Дослідити сутність економічного потенціалу підприємства
2. Розглянути основні етапи розвитку наукової думки щодо контролю і аналізу економічного потенціалу суб'єкта господарювання
3. Провести оцінку наукових інформаційних джерел та нормативно-правової бази з питань контролю і аналізу економічного потенціалу суб'єкта господарювання
4. Дослідити особливості формування облікової інформації щодо економічного потенціалу державного підприємства
5. Обґрунтувати застосування внутрішнього контролю економічного потенціалу в промисловому підприємстві
6. Розробити організаційно-інформаційну модель аналізу та контролю економічного потенціалу суб'єкта господарювання
7. Розкрити особливості методики аналізу економічного потенціалу промислового підприємства
8. Визначити особливості аналізу економічного потенціалу суб'єкта господарювання в умовах застосування сучасних інформаційних технологій

Об'єктом дослідження економічний потенціал державного підприємства.

Предметом дослідження є організація та методика аналізу економічного потенціалу державного підприємства.

Методи дослідження В процесі дослідження застосовувалися такі методичні прийоми, як аналіз і синтез (для виявлення основних напрямків розвитку галузі); абстрагування (для визначення чинників, що впливають на економічний потенціал); документалістики (для встановлення достовірності досліджуваної інформації); розрахунково-аналітичні прийоми (при проведенні розрахунків та побудови таблиць, графіків); моделювання (для розробки загальної та прикладної моделі аналізу економічного потенціалу), узагальнення і реалізації результатів (при формуванні висновків і пропозицій) та інші методичні прийоми.

Інформаційною базою дослідження є наукові розробки вітчизняних і закордонних вчених з питань аналізу економічного потенціалу державного підприємства, законодавчі і нормативні акти України, які регламентують методологію аналізу економічного потенціалу, офіційні дані Держкомстату України, фактографічна інформація ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ», матеріали періодичних видань.

Гіпотеза випускної кваліфікаційної роботи полягає у припущенні, що використання комплексу відповідних методів та системного підходу до аналізу економічного потенціалу державного підприємства дозволить удосконалити інформаційну систему управління та підвищити ефективність прийняття управлінських рішень.

Наукові результати проведеного дослідження полягають у визначенні, та теоретичному обґрунтуванні комплексу питань, пов'язаних з удосконаленням організації та методики аналізу економічного потенціалу для забезпечення потреб управління державного підприємства.

Практичне значення полягає у спрямованості на вирішення актуальних проблем ефективного проведення аналізу економічного потенціалу державного підприємства. Висновки та пропозиції, здобуті в процесі дослідження, спрямовані на вдосконалення методики аналізу економічного потенціалу

суб'єкта господарювання. Впровадження методичних розробок і рекомендацій у практичну діяльність підприємств дозволить забезпечити управління своєчасною та достовірною інформацією, необхідною для прийняття ефективних управлінських рішень.

Публікації. За темою випускної кваліфікаційної роботи опубліковано наукову працю «Економічний потенціал суб'єкта господарювання: кількісна та якісна оцінка» в збірнику наукових праць студентів «Фінансовий аналіз та аудит».

РОЗДІЛ 1

НАУКОВІ ОСНОВИ АНАЛІЗУ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Сутність та характеристика економічного потенціалу підприємства

Метою діяльності суб'єкта господарювання в умовах ринкової економіки має бути одержання максимального прибутку, але це «вузьке» тлумачення мети. На нашу думку, у більш ширшому понятті під основною ціллю діяльності як комерційної організації, так і будь-якого виробничого підприємства потрібно розуміти забезпечення зростання його економічного потенціалу, а отримання максимального прибутку вже є підґрунтям для досягнення цієї мети.

У сучасних умовах правильне визначення реального економічного потенціалу підприємства має величезне значення не тільки для самих суб'єктів господарювання, але і для численних акціонерів, особливо майбутніх потенційних інвесторів.

Проблематика аналізу економічного потенціалу підприємства та його оцінки є актуальною завжди, оскільки з одного боку, він є результатом діяльності підприємства, тобто його досягнення, а з другого боку – визначає передумови розвитку підприємства. Тому дане питання було розглянуто у працях багатьох економістів, як вітчизняних так і зарубіжних, і особлива увага приділялася питанням пов'язаних не тільки з аналізом економічного потенціалу, а й з його оцінкою та управлінням.

Визначення поняття потенціалу має не тільки важливе наукове, а й практичне значення, оскільки уявлення про його зміст визначає підхід до його оцінки, вимірювання й управління.

Перехід до нового механізму господарювання значно підвищив актуальність дослідження тих ринкових ознак потенціалу, котрі якнайповніше виражають, на нашу думку, поняття «потенціал підприємства». (Додаток А).

Потенціал, що об'єднує в собі як просторові, так і тимчасові характеристики, концентрує одночасно три рівні зв'язків і відносин:

По-перше, він відображає минуле, тобто сукупність властивостей, нагромаджених системою в процесі її становлення і таких, що зумовлюють можливість до її функціонування та розвитку. У цьому плані поняття «потенціал» фактично набуває значення поняття «ресурс»

По-друге, він характеризує рівень практичного застосування і використання наявних можливостей. Це забезпечує розмежування реалізованих і нереалізованих можливостей. У цій своїй функції поняття «потенціал» частково збігається з поняттям «резерв».

По-третє, він орієнтується на розвиток (на майбутнє). Будучи єдністю стійкого і мінливого станів, потенціал містить (як можливі) елементи майбутнього розвитку.

Рівень потенціалу, характеризуючи наявний стан системи, обумовлений тісною взаємодією всіх трьох перелічених станів, що і відрізняє його від таких, на перший погляд близьких, понять, як «ресурс» і «резерв». Основний зміст поняття «потенціал підприємства» полягає в інтегральному відображенні (оцінці) поточних і майбутніх можливостей економічної системи трансформувати вхідні ресурси за допомогою притаманних їй персоналу підприємницьких здібностей в економічні блага, максимально задовольняючи в такий спосіб корпоративні та суспільні інтереси.

Потенціал підприємства— це складна, динамічна, поліструктурна система. Ця агломерація має певні закономірності розвитку, від уміння використати як вирішальною мірою залежить ефективність економіки, темпи та якості її зростання. Отже, потенціал підприємства характеризується чотирма основними рисами.

Перша риса. Потенціал підприємства визначається його реальними можливостями в тій чи іншій сфері соціально-економічної діяльності, причому не тільки реалізованими, а й нереалізованими з будь-яких причин.

Друга риса. Можливості будь-якого підприємства здебільшого залежать від наявності ресурсів і резервів (економічних, соціальних), не залучених у виробництво. Тому потенціал підприємства характеризується також і певним обсягом ресурсів, як залучених у виробництво, так і ні. але підготовлених для використання.

Третя риса полягає в тому, що потенціал підприємства визначається не тільки і не стільки наявними можливостями, але ще й навичками різних категорій персоналу до його використання з метою виробництва товарів, здійснення послуг (робіт), отримання максимального доходу (прибутку) і забезпечення ефективного функціонування та сталого розвитку виробничо-комерційної системи.

Четверта риса. Рівень і результати реалізації потенціалу підприємства (обсяги виробленої продукції або отриманого доходу і прибутку) визначаються гакож формою підприємництва та адекватною їй організаційною структурою.

Економічний потенціал досліджується за двома аспектами: як сукупність майна, що перебуває у розпорядженні підприємства, та як загальна вартість джерел його фінансування (рис. 1.1).

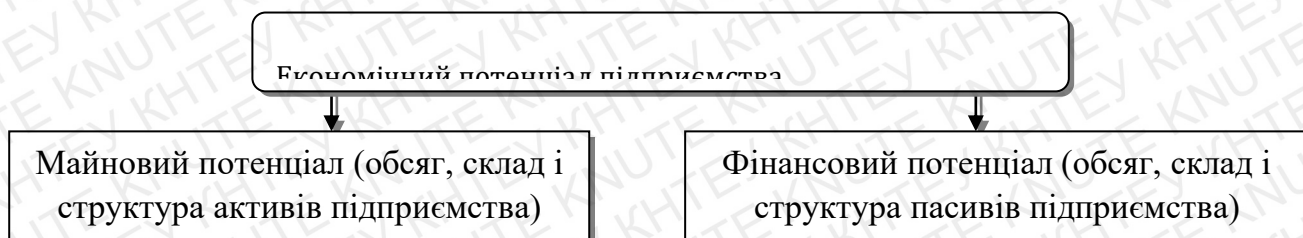

Рис. 1.1 Характеристика економічного потенціалу підприємства [45]

Наявні ресурси підприємство розміщує у власних активах, які характеризують обсяг, склад і структуру його майнового потенціалу. Фінансовий потенціал визначається обсягом, складом і структурою джерел фінансування (пасивів) підприємства. Обґрунтованість розміщення фінансових ресурсів в активах є одним з основних принципів забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. [45, с.157]

Економічний потенціал, притаманний підприємству, розглядається стандартами як можливість втілення майбутніх економічних вигод прямо чи опосередковано в потоки грошових коштів чи їх еквівалентів і може бути поданий за структурою в різних аспектах (рис. 1.2). [52, с.63]

Рис. 1.2 Структура економічного потенціалу на засадах інформаційного підходу та в категоріях П(С)БО [24]

Загальну характеристику економічного потенціалу наведено у балансі підприємства, який дозволяє оцінити та проаналізувати як майновий, так і фінансовий аспекти досліджуваного об'єкта у їх взаємозалежності.

Аналіз активів як складу майна, згрупованого за об'єктами розміщення коштів, дозволяє оцінити рівень ліквідності підприємства. Витратний підхід до аналізу майнового потенціалу спрямовано на визначення доходності активів. Оскільки поняття ліквідності та доходності активів є взаємопов'язаними, у дослідженні майнового потенціалу підприємства доцільно поєднувати обидва напрями аналізу. В пасиві балансу підприємства відображаються джерела утворення його фінансових ресурсів. Загальна вартість пасивів підприємства визначається на основі балансу як сума його капіталу і зобов'язань.

Економічний потенціал підприємства є складним об'єктом дослідження, отже, його аналіз передбачає класифікацію активів і пасивів за попередньо обраними і обґрунтованими класифікаційними ознаками.

Класифікацію майна підприємства за ознаками участі в обороті та цільового використання наведено в додатку Б.

За ступенем ліквідності розрізняють наступні групи активів:

- 1) абсолютно ліквідні активи (грошові кошти та їх еквіваленти);
- 2) активи, термін ліквідності яких визначається термінами дебіторської заборгованості (дебіторська заборгованість, короткострокові векселі одержані, поточні фінансові інвестиції);
- 3) активи, термін ліквідності яких залежить від тривалості виробничого циклу (запаси);
- 4) необоротні активи, термін ліквідності яких визначається умовами їх амортизації (нематеріальні активи; основні засоби), термінами дебіторської заборгованості (довгострокова дебіторська заборгованість), термінами погашення основного боргу (довгострокові фінансові інвестиції).

Найвищим рівнем ліквідності характеризуються активи, що належать до першої групи. Поступово знижуючись при переході до наступних груп, ліквідність досягає найнижчого рівня у четвертій групі активів. Важливою характеристикою економічного потенціалу підприємства є оцінка джерел утворення його фінансових ресурсів.

Перший рівень класифікації пасивів у балансі здійснюється за ознакою належності коштів. За цією ознакою пасиви розподілено на джерела власних коштів підприємства (власний капітал) і джерела позикових коштів (зобов'язання).

Подальша деталізація пасивів підприємства здійснюється за джерелами утворення фінансових ресурсів та за термінами їх залучення до фінансово-господарської діяльності підприємства.

Класифікацію пасивів підприємства за належністю коштів та джерелами утворення фінансових ресурсів наведено в додатку В.

За термінами залучення фінансових ресурсів до фінансово-господарської діяльності підприємства розрізняють наступні групи пасивів:

- 1) термін залучення необмежений (власний капітал);

2) термін залучення більше одного року (довгострокові зобов'язання та частки забезпечень наступних витрат і платежів та доходів майбутніх періодів, які мають довгостроковий характер);

3) термін залучення до одного року включно (поточні зобов'язання та частки забезпечень наступних витрат і платежів та доходів майбутніх періодів, які мають короткостроковий характер).[58]

Отже, економічний потенціал підприємства доцільно розуміти як сукупність наявних ресурсів та можливостей їх трансформувати, щоб досягти економічних вигод. Проаналізувавши різноманітні підходи щодо сутності економічного потенціалу, можна зробити висновок, що він включає майновий потенціал (обсяг, склад і структура активів підприємства) та фінансовий потенціал (обсяг, склад і структура активів підприємства).

1.2. Основні етапи розвитку наукової думки щодо аналізу економічного потенціалу суб'єкта господарювання

Основою аналізу економічного потенціалу є аналіз балансу підприємства. В кінці XIX на початку XX ст. стали розвиватися балансоведення і наука про комерційні розрахунки, які стали основою для аналізу балансу. Розвиток балансоведення проходив по трьом напрямкам: економічний аналіз балансу, юридичний аналіз балансу, популяризація знань про баланс серед користувачів фінансової інформації. [56]

Західні фахівці виокремлюють п'ять відносно самостійних підходів у становленні систематизованого аналізу фінансової звітності (САФЗ):

1. «Школа емпіричних прагматиків».

Намагаючись визначити кредитоспроможність компаній, фінансові аналітики обґрунтували набір відносних показників – індикаторів, придатних для такого аналізу. Аналіз кредитоспроможності розглядався як найважливіший аспект фінансового аналізу діяльності компаній. Тому особлива увага приділялася

показникам використання оборотних коштів, власним оборотним коштам, кредиторській короткостроковій заборгованості. Представники цієї школи, які займалися оцінкою, аналізом і управлінням фінансовими ресурсами та кредитною політикою, переконали компанії в доцільності такого підходу.

2. «Школа статистичного фінансового аналізу».

Основна ідея представників цієї школи полягала в тому, що розраховані аналітичні фінансові коефіцієнти корисні лише тоді, коли є критерії, з граничними значеннями яких можна порівнювати ці коефіцієнти. Критеріальні значення коефіцієнтів за допомогою статистичних методів обробки інформації були диференційовані з урахуванням галузі, підгалузі та типів компаній. У межах цього напрямку досліджується колінеарність і стійкість коефіцієнтів для обраних (однакових за типами) груп компаній. Дослідження свідчать, що коефіцієнтам властива мультиколінеарність у часі й просторі. Це зумовило нове актуальне завдання — класифікацію всієї сукупності коефіцієнтів по групах: показники однієї групи корелюють між собою, а показники різних груп — відносно незалежні.

3. «Школа мультिवаріантних аналітиків».

Представники цієї школи мають на меті побудувати концептуальні основи САФЗ, що базуються на існуванні беззаперечного зв'язку між окремими коефіцієнтами, які характеризують фінансовий стан і ефективність діяльності компаній (наприклад, валовий дохід, оборотність коштів у активах, запасах, розрахунках тощо), і узагальнюючими показниками фінансово-господарської діяльності компаній (наприклад, рентабельність власного капіталу). Основне завдання представники цієї школи бачили в побудові піраміди (системи, дерева) показників. Певного розвитку цей напрямок аналізу набув у межах побудови комп'ютерних імітаційних моделей щодо взаємозв'язку аналітичних показників і ринкової ціни акцій. Один із найвідоміших практичних результатів цієї «школи» — методика аналізу, запропонована менеджерами фірми «Дюпон».

4. «Школа аналітиків з прогнозування можливого банкрутства компаній».

Представники цієї школи наголошують на фінансовій стійкості компанії (стратегічний аспект), надаючи перевагу перспективному аналізу перед ретроспективним. На їхню думку, цінність фінансової звітності визначається виключно її здатністю передбачити можливе банкрутство.

5. «Школа учасників фондового ринку».

Це найновіший напрямок у межах САФЗ, який став розвиватися у 60-х роках минулого сторіччя. Представники цієї школи вважають, що цінність фінансової звітності полягає в можливості її використання для прогнозування рівня ефективності інвестицій у цінні папери та пов'язаного з цим ступеня ризику. Праці мають поки що теоретичний характер.[46]

Якщо існують засоби виробництва, кадри, приміщення з певними характеристиками та інші ресурси, то потенціал підприємства як економічна система здатний задовольнити постійно мінливі потреби потенційних споживачів.

Із закону цілісності системи витікає, що в результаті взаємодії всіх ресурсів, що створюють систему, з'являються нові якості, яких не має кожний окремий вид ресурсу. Але слід пам'ятати, про один з найбільш вагомих загальних законів організації – закон синергії, який стверджує, що для будь-якої системи (підприємства, організації, фірми) існує такий набір елементів, при якому її потенціал завжди буде або, значно більше простої суми потенціалів елементів, що до неї входять, або суттєво меншим.

Головна трудність аналізу процесів формування потенціалу підприємств полягає в необхідності дослідження всіх компонентів у взаємозв'язку та динаміці. Отже, закономірності формування та розвитку потенціалу не можуть бути розкриті через аналіз його складових та комплексу зв'язків між ними.

У системі потенціалу підприємства можна виділити два типи закономірностей:

формуючі — закономірності розвитку, які призводять до переходу системи в інший якісний стан;

регулюючі — закономірності функціонування, які сприяють стабілізації існуючого рівня якості системи.

Аналіз різних трактувань економічного потенціалу дозволяє визначити основну мету його оцінки: визначення не використовуваних ресурсів і їх застосування для досягнення максимально можливого ефективного рівня функціонування підприємства. Як було відмічено вищим, на даний момент немає єдиної методики аналізу і діагностики економічного потенціалу підприємства, тому був проведений аналіз декількох запропонованих методик. В результаті були виявлені загальні риси, які дозволять надалі створити єдину методику оцінки економічного потенціалу.

Загальні риси методик аналізу економічного потенціалу:

1. Основне джерело фінансової інформації – бухгалтерський звіт.
2. Робиться розрахунок і аналіз основних фінансових показників: прибутковість, ліквідність, стійкість та інші.
3. Порівняння отриманих результатів з даними минулого періоду або інших підприємств.

Проте, слід відмітити, що при аналізі методик було виявлено багато відмінностей між ними.

Відмінності досліджених методик:

1. Використання одного або набору показників.
2. Застосування різних методів розрахунку.
3. Наявність або відсутність ділення підприємства на підсистеми при аналізі, і інше.

Таким чином, в системі управління державного підприємства аналіз економічного потенціалу займає важливе місце, оскільки дозволяє отримати повну, достовірну, релевантну інформацію стосовно оборотних та необоротних активів, власного капіталу та зобов'язань. Викладені етапи аналізу економічного потенціалу є основою більшості методик, отже, існує можливість створення єдиної методики.

1.3. Аналіз нормативно-правового забезпечення та спеціальної літератури з питань дослідження

Для проведення аналізу економічного потенціалу суб'єкта господарювання необхідно спиратися на інформаційне забезпечення (рис. 1.3).

Рис. 1.3 Інформаційне забезпечення аналізу економічного потенціалу суб'єкта господарювання

Напрями, проблеми та перспективи розвитку аналізу економічного потенціалу суб'єкта господарювання достатньо ґрунтовно досліджуються в наукових працях вітчизняних вчених.

У підручнику під редакцією Мниха Є.В. «Фінансовий аналіз» виділені методологічні та організаційні засади аналізу економічного потенціалу, а саме аналізу активів, пасивів, фінансової стійкості, платоспроможності, кредитоспроможності та експрес-аналіз фінансового стану. Також наведені цифрові приклади, що сприяє кращому розумінню викладеної інформації.[45]

У підручник «Економічний аналіз» Мниха Є. В. висвітлено найважливіші аспекти економічного аналізу діяльності суб'єктів господарювання. Розкрито теоретико-методологічні засади, методи, принципи та прийоми економічного аналізу. Розглянуто особливості аналізу виробничої діяльності, фінансових результатів, фінансового стану й економічного зростання підприємства. Подано інформацію про логічні та графічні методи економічного аналізу, індикатори цільового моделювання факторних систем в аналізі, аналітичні процедури в

аудиті, підсистеми забезпечення оперативного економічного аналізу за умов застосування інформаційних технологій і систем. Увагу приділено особливостям оцінювання інфляційних процесів, змісту політики економічного зростання, аналізу ділової активності суб'єктів господарювання й оцінюванню ймовірності їх банкрутства.[46]

В статті «Аналіз інтегрованості стратегії і тактики розвитку підприємництва» Мниха Є. В. розкрито важливість аналітичного обґрунтування у процесах вироблення об'єктивних критеріїв стабільного функціонування підприємства в контексті інтегрованості тактики та стратегії його розвитку, формулювання параметрів ефективності. Доведено актуальність і визначено напрями аналізу інтегрованості стратегії та тактики розвитку підприємництва і методику його проведення. Аргументовано, що аналітичні оцінки через призму інтегрованості мають виконувати визначальну місію у кінцевій інтерпретації практичних управлінських дій безвідносно до функцій управління. Сформульовано висновок, що методичний інструментарій та організаційні системи його здійснення надають можливість забезпечити варіативність, рейтингову параметризацію та інтегровані оцінки можливостей розвитку підприємництва у будь-якій сфері національної економіки за наявності повноцінної інформації за регламентами її формування та на підставі спеціальних обстежень.[44]

У науковій статті статті Величко О.В. «Сутність економічного потенціалу підприємства» розглянуто та проаналізовано основні теоретичні підходи до визначення сутності категорії «економічний потенціал підприємства», визначено основні розбіжності та неточності, запропоновано авторське всеохоплююче визначення даного поняття. [20]

В статті Матросової Л.М. і Зайцевої Л.О. «Аналіз ефективного використання економічного потенціалу підприємства» узагальнено наукові підходи до визначення поняття «економічний потенціал», розглянуто та систематизовано складові потенціалу підприємства за його видами, зазначено інструменти впливу на складові, що дозволяють ефективно використовувати економічний потенціал, наведено систему показників, що оцінюють потенціал підприємства. [43]

Вивчення положень НП(С)БО 1, П(С)БО 9 та ПКУ [2,5;9] показує різні підходи до визначення витрат, що беззаперечно впливає на проведення аналізу економічного потенціалу підприємства. Особливість звітності, яку розроблено згідно з міжнародними стандартами бухгалтерського обліку, полягає в тім, що нею можуть широко користуватися інвестори та інші особи, які беруть участь у підприємницькій діяльності, – кредитори, конкуренти, працівники підприємства.

Кожний користувач фінансової звітності, як правило, вивчає ту інформацію, котра йому необхідна в процесі підприємницької діяльності. Треба зазначити, що в певних випадках для аналізу економічного потенціалу підприємства замало тільки бухгалтерської звітності, особливо для інвесторів. Тому П(С)БО передбачає складання приміток до форм бухгалтерської звітності, які дають змогу зовнішнім користувачам фінансової інформації докладно ознайомитися з економічним потенціалом підприємства.

В додатку Г представлено нормативно-правові документи з питань обліку, аналізу і контролю економічного потенціалу суб'єктів господарювання та їх характеристика.

Проведене дослідження свідчить про недосконалість нормативно-правового забезпечення аналізу економічного потенціалу суб'єктів господарювання. Немає чітко визначених методик аналізу та нормативних показників фінансових коефіцієнтів для різних суб'єктів господарювання, що значно підвищило б ефективність такого аналізу, як на мікро-, так і на макрорівнях. У своїх роботах науковці пропонують різноманітні розрахункові показники, які допоможуть при аналізі економічного потенціалу суб'єктів господарювання, але, нажаль, недостатньо розробок, що стосуються аналізу економічного потенціалу саме державних підприємств.

Висновки до розділу 1

Аналіз наукових джерел показав, що на сьогодні існує безліч підходів до визначення поняття економічного потенціалу. Згрупувавши та виділивши головне, можна сказати, що економічний потенціал – включає майновий потенціал (обсяг,

склад і структура активів підприємства) та фінансовий потенціал (обсяг, склад і структура активів підприємства).

В системі управління державного підприємства аналіз економічного потенціалу займає важливе місце, оскільки дозволяє отримати повну, достовірну, релевантну інформацію стосовно оборотних та необоротних активів, власного капіталу та зобов'язань.

Питанню аналізу економічного потенціалу підприємств присвячено багато наукових праць, в яких розглядається економічна сутність, методологічні й організаційні засади аналізу економічного потенціалу та їх значення для діяльності суб'єктів господарювання, серед яких існують певні розбіжності щодо методик фінансового аналізу. Нормативно-правове забезпечення аналізу фінансового стану є недосконалим, оскільки не враховує специфіку діяльності суб'єктів господарювання різних сфер економіки.

РОЗДІЛ 2

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНАЛІЗУ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЕРЖАВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Формування облікової інформації щодо економічного потенціалу державних підприємств

Сучасні підприємства потребують гнучких систем оцінки й аналізу діяльності як своїх підрозділів, так і об'єкта управління в цілому. Фінансово-економічні показники господарської діяльності, які використовуються в обліково-аналітичній практиці мають суттєві недоліки та не формують цілісної інформаційної системи для управління. Консолідація облікової та аналітичної інформації повинна забезпечувати досягнення поставлених цілей і завдань, які використовуються на різних рівнях управління підприємством. Запорукою високого рівня розвитку підприємства є удосконалення механізму формування консолідованої обліково-аналітичної системи в управлінні ним. Одним із таких інструментів даного механізму в управлінні є облікова політика підприємства.[60]

Одним із основних елементів економічного потенціалу є власний капітал підприємства. Капітал відображає власність. При створенні підприємства його стартовий капітал втілюється в активах і відображає їх вартість. На цьому етапі ще немає «боргів» а тому Власний капітал дорівнює Активам.

На підприємстві використовується власний і залучений капітал. Власний капітал - це частка в активах підприємства, що залишається після вирахування його зобов'язань.

Співвідношення між капіталом і зобов'язаннями в різних підприємствах не однаково. Чим більшу частку займає власний капітал в активах підприємства, тим вища його незалежність. Власний капітал є основою для здійснення діяльності підприємства. Він показує ступінь незалежності та впливу його власників на підприємство. Формується власний капітал за рахунок внесків власників та накопичення сум доходу від діяльності підприємства.

Власний капітал складається зі статутного, пайового, додаткового і резервного капіталів. До власних джерел належить також нерозподілений прибуток. Важливим показником роботи підприємства є збереження його капіталу. Воно забезпечується тоді, коли сума чистих активів підприємства (Активи - Зобов'язання) на кінець періоду перевищує суму чистих активів на початок періоду.

Інформація про власний капітал наводиться в пасиві балансу за розділом I "Власний капітал".

Власний капітал є основою для початку й продовження господарської діяльності державних підприємств. Він виконує такі функції:

- 1) довгострокового фінансування (перебуває в розпорядженні підприємства необмежений час);
- 2) забезпечення самостійності й влади (розмір власного капіталу визначає ступінь незалежності й впливу самого підприємства і його власників);
- 3) розподілу доходів і активів підприємства (частки окремих учасників у капіталі є основою при розподілі майна у випадку ліквідації підприємства й доходів);
- 4) відповідальності й захисту прав кредиторів (відбитий у звітності власний капітал служить для користувачів показником, здатним запобігти їхні можливі збитки у випадку ліквідації підприємства).

Власний капітал державного підприємства містить у собі такі елементи: статутний капітал, пайовий капітал, додатково вкладений капітал, інший додатковий капітал, резервний капітал, нерозподілений прибуток (непокритий збиток), неоплачений капітал, вилучений капітал.

Складові власного капіталу відбивають суму, яку держава передала в розпорядження підприємства як внески чи залишили у формі нерозподіленого прибутку, або суму, що її підприємство одержало у своє розпорядження ззовні (від інших підприємств) без повернення.

Власний капітал засновників (учасників) поділяється на дві частини: 1) реєстрований; 2) незареєстрований. Перший — це статутний, або пайовий,

капітал. Другий — додатковий, резервний, страховий капітал та нерозподілений прибуток (непокритий збиток). Усі три складові є власністю засновників. Але вклади виконують незрівнянно більше функцій і мають значно глибший зміст, аніж просте внесення додаткових коштів (майна), зокрема й таких, що залишилися в складі власного капіталу як нерозподілений прибуток [35].

Починати облік майбутнього власного капіталу державного підприємства необхідно ще до моменту державної реєстрації. Першим документом майбутнього підприємства є установчий договір, що визначає порядок здійснення засновниками спільної діяльності. Чинним законодавством встановлено, що до дня установчих зборів розпорядники державних коштів повинні внести не менш 30 % статутного капіталу на спеціальний рахунок, відкритий в банку для формування статутного фонду. Оплата вартості статутного капіталу може здійснюватися грошовими коштами або майном, майновими і немайновими правами, що мають оцінку, цінними паперами (крім боргових емісійних цінних паперів, емітентом яких є засновник, та векселів) [49].

Зареєстрований в установчих документах розмір статутного капіталу в обліку відображається проводкою: Дт 46 «Неоплачений капітал» - Кт 40 «Зареєстрований капітал». Погашення заборгованості по внесках у статутний капітал відображається по кредиту рахунка 46 «Неоплачений капітал» і дебету відповідних рахунків (у залежності від форми внесення - 30, 31, 10, 12, 14, 20). Аналітичний облік ведеться за видами капіталу по кожному засновнику.

Цілком розрахуватися за своїми зобов'язаннями по формуванню статутного капіталу засновники зобов'язані в терміни, встановлені установчими зборами, але не пізніше року після реєстрації. Якщо учасники протягом першого року діяльності товариства не сплатили цілком своїх внесків, товариство повинне просто оголосити про зменшення свого статутного капіталу. У синтетичному обліку і формування, і збільшення статутного капіталу державного підприємства спочатку відображається по Дт 46 «Неоплачений капітал» із Кт 40 «Зареєстрований капітал».

Погашення засновниками заборгованості по внесках у статутний капітал відображається по Дт рахунків матеріальних і нематеріальних активів із Кт 46 «Неоплачений капітал».

Методологічні засади формування в бухгалтерському обліку інформації про зобов'язання державного підприємства та її розкриття у фінансовій звітності визначені П(С)БО 11 «Зобов'язання». Це Положення (стандарт) застосовується з урахуванням особливостей оцінки та розкриття інформації щодо зобов'язань, які встановлені іншими нормативними документами:

- П(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»;
- П(С)БО 14 «Оренда»;
- П(С)БО 17 «Податок на прибуток»;
- П(С)БО 19 «Об'єднання підприємств»;
- П(С)БО 20 «Консолідована фінансова звітність»;
- П(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів»;
- П(С)БО 23 «Розкриття інформації щодо пов'язаних сторін».

Інструкції про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій.

Зобов'язання – заборгованість підприємства, яка виникла внаслідок минулих подій і погашення якої, як очікується, призведе до зменшення ресурсів підприємства, що втілюють в собі економічні вигоди.

Відповідно до П(С)БО 11 з метою бухгалтерського обліку зобов'язання поділяються на :

- довгострокові;
- поточні;
- забезпечення;
- непередбачені зобов'язання.

Згідно з П(С)БО 11 забезпечення створюються при виникненні внаслідок минулих подій зобов'язання, погашення якого імовірно призведе до зменшення ресурсів, що втілюють в собі економічні вигоди та його оцінка може бути розрахунково визначена.

Забезпечення створюються для відшкодування майбутніх витрат на:

- виплату відпусток працівникам;
- додаткове пенсійне забезпечення;
- виконання гарантійних зобов'язань;
- реструктуризацію;
- виконання зобов'язань щодо обтяжливих контрактів.

Для накопичення інформації про зобов'язання підприємства та відображення операцій з ними у Плані рахунків передбачені рахунки:

класу 4 “Власний капітал та забезпечення зобов'язань”;

класу 5 “Довгострокові зобов'язання”;

класу 6 “Поточні зобов'язання”.

Ці рахунки об'єднуються у відповідні статті, які відображаються у Балансі за встановленою П(С)БО 1 та Методичними рекомендаціями щодо складання фінансової звітності формою.

Крім того, для обліку окремих видів зобов'язань використовуються позабалансові рахунки:

03 “Контрактні зобов'язання”;

04 “Непередбачені активи й зобов'язання”;

05 “Гарантії та забезпечення надані”.

Поточні зобов'язання відображаються у балансі за сумою погашення. До поточних зобов'язань відносяться:

- короткострокові кредити банків;
- поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями;
- короткострокові векселі видані;
- кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги;
- поточна заборгованість за розрахунками: з одержаних авансів, з бюджетом, з позабюджетних платежів, зі страхування, з оплати праці, з учасниками, з внутрішніх розрахунків; інші поточні зобов'язання.

Примірний перелік проміжної управлінської інформації інтегрованого у збалансовану систему показників представлений у таблиці 2.1.

Таблиця 2.1.

Дані управлінського обліку, що можуть бути використані як вхідна інформація в управлінні економічним потенціалом

Джерело	Характеристика	Основні елементи
Оперативні бюджетні	Дані про майбутні фінансові результати	Бюджет продажів; бюджет виробництва; бюджет виробничих запасів та ін.
Фінансові бюджетні	Дані про майбутні фінансові результати	Бюджет руху грошових коштів; бюджет доходів та витрат; проект балансу
Фінансова стратегія	Дані про зв'язок рішень в сфері управління економічного потенціалу з його майбутнім становищем	Політика комерційного маневрування; політика вибору управлінських рішень; політика вибору фінансової стратегії; політика прискорення розрахунків; політика оптимізації розрахунків; політика організації розрахунків по податкам та ін.

Проміжна інформація – це інформація, що надходить для чергового оброблення. Проміжна інформація характеризується тим, що містить результати розрахунків, що використовуються для наступних розрахунків. (табл.2.2.)

Узагальнюючи вище наведене, можна сказати, що формування та підтримання у оптимальному стані власного інформаційного поля фінансової служби – досить складне завдання, яке однак, потребує вирішення, оскільки ціна управлінської помилки дуже висока. Упоратись з внутрішніми потоками інформації так, щоб керівник фінансового відділу міг приймати ефективні рішення в сфері управління економічного потенціалу допомагає впровадження інформаційно-управлінської системи.

Таблиця 2.2.

Проміжна управлінська інформація для потреб управління економічним потенціалом

Джерело	Характеристика	Основні елементи
Гнучкі оперативні бюджети	дані про поточний стан бюджетних результатів	Бюджет продажів; бюджет виробництва; бюджет виробничих запасів; бюджет прямих витрат матеріалів та ін.
Гнучкі фінансові	дані про поточний стан фінансових	Бюджет руху грошових коштів; бюджет доходів та витрат; бюджет балансу

бюджети	результатів	
Карта фінансової стратегії	дані про фінансову стратегію підприємства	Характеристика складових; характеристика інформаційних технологій, що сприяють формуванню зв'язку; характеристика зв'язків.
Звіт з виконання фінансової стратегії	надає данні про рівень досягнення стратегічних фінансових цілей	Поточний звіт з реалізації комерційного маневрування; поточний звіт з реалізації управлінських рішень; поточний звіт з реалізації обраної фінансової стратегії та ін.

На основі проміжної інформації можна сформуванати кінцеву звітність. Кінцеві дані управлінського обліку, що формуються систематизовані у таблиці 2.3.

Таблиця 2.3.

Кінцеві дані управлінського обліку, для потреб управління економічним потенціалом

Джерело	Характеристика	Основні елементи
Індивідуальні звіти з виконання фінансових програм	Надає дані про результати виконання робіт за стратегічними планами та програмами	Цей звіт включає: систематизацію умов, що перешкоджали виконанню роботи; систематизацію умов, що сприяли виконанню роботи; систематизацію випадків втручання керівника підприємства або керівника фінансового відділу, керівника з реалізації даної фінансової програми, що мали місце та ін.
Звіт з виконання фінансової стратегії	Надає дані про рівень досягнення фінансових цілей на певний період часу	Звіт з реалізації комерційного маневрування; звіт з реалізації управлінських рішень; звіт з реалізації обраної фінансової стратегії; звіт з прискорення розрахунків; звіт з оптимізації розрахунків; звіт з організації розрахунків по податкам та ін.
Статистичний звіт з виконання основного бюджету	Надає данні про результати бюджетного процесу	Звіт з продажів; звіт з виробництва; звіт з виробничих запасів; звіт з прямих витрат матеріалів; звіт з прямих витрат на оплату праці; звіт з виробничих накладних витрат; звіт з управлінських витрат

За виникнення подібних проблем, фінансовий стан підприємства (особливо державного) не може покращуватись. Для підвищення прибутків ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» повинне налагодити роботу працівників, оновити інформаційну базу, та надати доступ до нових впроваджень засновників підприємства.

Діюча система обліку економічного потенціалу державних підприємств чітка і зрозуміла. Велика кількість варіантів для збору та зведення інформації, що дає змогу оцінити діяльність підприємства: дати оцінку його грошовим потокам, фінансовим операціям, зобов'язанням та стану власного капіталу. Існує безліч програм для швидкого аналізу всіх секторів підприємства. Більшість державних підприємств мають короткострокові довгострокові зобов'язання, є і такі що ведуть свою діяльність за рахунок власного капіталу або авансу від замовника (пріоритетним є аванс від замовника). Таким чином, завдяки правильно сформованій обліковій інформації, можна отримати точну характеристику про діяльність підприємства та його економічний потенціал.

2.2. Внутрішній контроль економічного потенціалу суб'єкта господарювання

Для успішного та ефективного управління економічною діяльністю підприємства будь-якої форми власності важливо налагодити систему внутрішнього контролю.

Метою внутрішнього контролю є своєчасне виявлення та запобігання причин нерационального використання майна та коштів підприємства, ідентифікація та усунення «слабких місць» в системі управління підприємством, пошук шляхів оптимізації господарських рішень, оцінка виконання управлінських рішень тощо.

До основних завдань, які виконує служба внутрішнього контролю підприємства відносять: безупинне спостереження за ефективністю використання майна підприємства та забезпечення його збереження; законність та доцільність здійснюваних господарських операцій; збереження грошових коштів і матеріальних цінностей підприємства; пошук та мобілізація можливих резервів підвищення ефективності діяльності підприємства; перевірка правильності виконання прийнятих рішень.[28]

Незалежно від типу організаційної структури підприємств можна виділити три рівня суб'єктів контролю:

- 1) нижчий (працівників підрозділів, які мають відношення до розробки й реалізації управлінських рішень стосовно формування і використання фінансових ресурсів (працівники бухгалтерії, планово-економічного відділу, фінансової служби і т.п.),
- 2) середній (керівники підрозділів, які мають відношення до формування і використання фінансових ресурсів: головний бухгалтер, керівник фінансової відділу (служби), керівник планово-економічного відділу (служби) та ін.)
- 3) вищий (власник капіталу, директор підприємства).

Об'єктами внутрішнього фінансового контролю правомірно рахувати фінансові ресурси та сукупність дій посадових осіб, які приймають рішення стосовно формування, розміщення та використання цих ресурсів.

процес контролю включає такі етапи:

перший етап – організаційний. На даному етапі визначаються об'єкти контролю, посадові особи, які будуть здійснювати контроль. При необхідності на підприємстві видається наказ про призначення комісії для проведення контролю, в якому зазначається кількість осіб, які приймають участь в перевірці, старша відповідальна особа, за який час здійснюється перевірка;

другий етап – дослідницький. Відбувається безпосередньо перевірка обраного об'єкту, тобто здійснюється співставлення параметрів об'єкту з існуючими нормами. Визначається рівень відхилень параметрів об'єкту від норм. Важливе значення має встановлення допустимого рівня відхилень;

третій етап – узагальнення та реалізація результатів контролю. Узагальнюються отримана інформація про відхилення та порушення. Встановлюються винні посадові особи. Складаються документи по результатам перевірки: відомості відхилень й порушень, протоколи, акти контролю, видаються накази по результатам контролю;

четвертий етап – контроль за виконання рішень. Через деякий час необхідно перевірити чи були внесені зміни у реєстри бухгалтерського обліку при потребі, чи притягнуті до відповідальності винні особи, чи здійснюються заходи для упередження відхилень та порушень, які були виявлені. [23]

Внутрішній контроль економічного потенціалу передбачає комплекс контрольних дій, здійснюваних суб'єктами внутрішнього фінансового контролю підприємства за надходженням та витрачанням фінансових ресурсів з метою прийняття ефективних управлінських рішень.

До завдань внутрішнього контролю економічного потенціалу належать:

1) визначення фактичного стану об'єкта дослідження на певний момент: оцінка економічного потенціалу підприємства, фінансових ризиків з метою виявлення ознак потенційного банкрутства та запобігання чинникам, що до нього призводять;

2) перевірка відповідності складу і структури джерел фінансування стратегічним напрямкам розвитку підприємства, обсягам та видам його діяльності;

3) контроль операцій, спрямованих на формування джерел утворення грошових коштів: перевірка відповідності кожної операції чинному законодавству, оцінка її доцільності та обґрунтованості;

4) виходячи з потреб підприємства у створенні додаткових джерел фінансування, контроль оптимізації вартісної структури економічного потенціалу, перевірка обґрунтованості абсолютної величини та рівня витрат на залучення та обслуговування кожного наявного джерела фінансування;

5) контроль операцій щодо розміщення та використання фінансових ресурсів за напрямками витрачання коштів: перевірка відповідності кожної операції чинному законодавству, оцінка її доцільності та обґрунтованості;

6) контроль доходів і витрат як наслідок залучення і використання економічного потенціалу підприємства в цілому та за окремими операціями;

7) організація моніторингу показників фінансової стійкості, платоспроможності та рентабельності капіталу з метою мінімізації фінансових ризиків та запобігання банкрутству;

8) забезпечення виконання управлінських рішень щодо формування, розміщення і використання економічного потенціалу, своєчасне усунення відхилень у ході виконання цих рішень, запобігання кризовим ситуаціям і банкрутству підприємства.

У процесі внутрішнього контролю економічного потенціалу треба враховувати особливості розподілу власних фінансових ресурсів залежно від джерел їх формування: прибуток від звичайної діяльності та надзвичайний прибуток до оподаткування спрямовуються на сплату податків, поповнення резервного капіталу, споживання, соціальний та виробничий розвиток підприємства; внески юридичних та фізичних осіб і кошти, залучені у вигляді додаткового акціонерного або пайового капіталу, використовуються на забезпечення виробничого розвитку підприємства. Інше спрямування економічного потенціалу в активи підприємства вимагає обґрунтування і доведення його доцільності.

Таким чином, внутрішній контроль економічного потенціалу державних підприємств здійснюється передусім із застосуванням розрахунково-аналітичних методичних прийомів і методів документального контролю операцій, які стосуються наявності, руху оборотних коштів, для оцінки обґрунтованості їх вилучення з обороту, визначення конкретних причин зміни економічного потенціалу і винних службових осіб. Система внутрішнього контролю дозволяє оптимізувати діяльність державного підприємства та підвищити як ефективність використання його ресурсів та капіталу, так і результати діяльності в цілому.

Висновки до розділу 2

Ефективна фінансова діяльність підприємства базується на правильно вибраній та організованій обліковій політиці з врахуванням всіх специфік роботи та законодавчих норм і включає етапи: визначення об'єктів бухгалтерського обліку, формування методики обліку майна, капіталу й зобов'язань, фактів господарської діяльності та результатів діяльності підприємства, визначення методів і принципів

ведення бухгалтерського обліку, організаційно-правової форми господарювання, формулювання положень облікової політики, оформлення та затвердження Наказу про облікову політику.

Внутрішній фінансовий контроль є надзвичайно важливим для діяльності підприємства, оскільки забезпечує всією необхідною інформацією управлінський персонал, допомагає вчасно виявляти і попереджувати кризові явища, запобігати нераціональному використанню ресурсів, визначити пріоритетні напрями розвитку. Такий контроль передбачає комплекс контрольних дій, здійснюваних суб'єктами внутрішнього фінансового контролю підприємства за надходженням та витрачанням фінансових ресурсів з метою прийняття ефективних управлінських рішень. На базовому підприємстві функції суб'єкта внутрішнього контролю покладені на штатного економіста.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ЕКОНОМІЧНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СУБ'ЄКТА ГОСПОДАРЮВАННЯ

3.1. Організаційно-інформаційна модель аналізу економічного потенціалу суб'єкта господарювання

Ефективний та якісний аналіз економічного потенціалу підприємства потребує послідовних та злагоджених дій, які залежать від правильно визначеної мети, об'єктів, суб'єктів, поставлених завдань та вибраних прийомів і методів. (табл. 3.1.)

Таблиця 3.1

Організаційно-інформаційна модель аналізу економічного потенціалу підприємства

<i>Мета і завдання аналізу економічного потенціалу</i>	
1	2
<i>1.1. Мета</i>	<i>1.2. Завдання</i>
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Метою аналізу економічного потенціалу підприємства є пошук шляхів і резервів зростання його ринкової вартості, поліпшення структури активів та пасивів і забезпечення на цій основі високої фінансової стійкості та платоспроможності 	<ul style="list-style-type: none"> • Оцінка структури активів і пасивів підприємства • Аналіз динаміки активів і пасивів за складом і структурою • Аналіз руху та ефективності використання активів підприємства • Аналіз джерел фінансування підприємства • Аналіз фінансової стійкості та платоспроможності підприємства
<i>2. Об'єкти і суб'єкти аналізу економічного потенціалу</i>	
<i>2.1. Об'єкти</i>	<i>2.2. Суб'єкти</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Активи в цілому та за видами • Власний капітал в цілому та за видами • Позиковий капітал в цілому та за видами • Чинники, що спричинили зміну економічного потенціалу • Чинники, що вплинули на фінансову стійкість та платоспроможність 	<ul style="list-style-type: none"> • Вищі посадові особи підприємства • Економічні служби підприємства • Керівники функціональних та структурних підрозділів підприємства • Власники та акціонери. • Зовнішні користувачі інформації
<i>3. Система економічних показників аналізу економічного потенціалу</i>	
<i>3.1. Абсолютні вартісні показники, джерелом яких є облік</i>	<i>3.2. Відносні показники, які є наслідком аналітичної обробки облікової інформації</i>

Продовження таблиці 3.1.

1	2
<ul style="list-style-type: none"> Залишки та обороти з надходження і витрачання (використання) активів в цілому та за їх видами Залишки та обороти з надходження і витрачання (вилучення) власного капіталу в цілому та за його видами 	<ul style="list-style-type: none"> Відносні показники структури активів, власного капіталу та зобов'язань Відносні показники динаміки активів, власного капіталу та зобов'язань Відносні показники інтенсивності процесів
<ul style="list-style-type: none"> Залишки та обороти з надходження і погашення зобов'язань в цілому та за їх видами Доход від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) Чистий прибуток підприємства Абсолютні показники динаміки 	<ul style="list-style-type: none"> (Коефіцієнти оборотів: з надходження і витрачання ресурсів; з утворення та вилучення власного капіталу; з утворення та погашення зобов'язань. Коефіцієнти фінансової стійкості та платоспроможності.
4. Інформаційне забезпечення аналізу економічного потенціалу	
4.1. Зовнішня інформація	4.2. Внутрішня інформація
<ul style="list-style-type: none"> Правова Нормативна Довідкова 	<ul style="list-style-type: none"> Планова Фактографічна
5. Методичні прийоми обробки первинної (вхідної) інформації	
5.1. Економіко-логічні методи	5.2. Економіко-математичні методи
<ul style="list-style-type: none"> Групування Порівняння Розрахунок відносних показників Розрахунок середніх показників Деталізація Елімінування 	<ul style="list-style-type: none"> Методи обробки динамічних рядів Методи регресійно-кореляційного аналізу Методи моделювання

Нормативно-правова інформація є обов'язковою до використання, регулює діяльність підприємства, визначає методики та етапи здійснення аналізу економічного потенціалу.

Планова інформація стосовно економічного потенціалу формується безпосередньо на підприємстві, виходячи з потенційних можливостей його розвитку, вимог чинного законодавства та відповідних нормативних документів і міститься у фінансових планах, бізнес-планах, інвестиційних проектах, кошторисах.[45]

Основним джерелом фактографічної інформації щодо аналізу економічного потенціалу є бухгалтерський облік, а саме фінансова звітність підприємства, яка включає:

1. баланс (звіт про фінансовий стан) – звіт про фінансовий стан підприємства, який відображає на певну дату його активи, зобов'язання і власний капітал;
2. звіт про фінансові результати (звіт про сукупний дохід) - звіт про доходи, витрати, фінансові результати та сукупний дохід;
3. звіт про рух грошових коштів – звіт, який відображає надходження і вибуття грошових коштів протягом звітного періоду в результаті операційної, інвестиційної та фінансової діяльності;
4. звіт про власний капітал – звіт, який відображає зміни у складі власного капіталу підприємства протягом звітного періоду;
5. примітки до фінансової звітності – сукупність показників і пояснень, які забезпечують деталізацію і обґрунтованість статей фінансової звітності, а також інша інформація, розкриття якої передбачено відповідними національними положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку або міжнародними стандартами фінансової звітності.[5]

Важливим елементом організаційно-інформаційної моделі є методичне забезпечення аналізу економічного потенціалу підприємства. Методичні прийоми, які включено до моделі, дозволяють здійснювати повноцінний контроль за фінансовою діяльністю підприємства, а також проаналізувати його фінансову стійкість, платоспроможність, рентабельність та ділову активність. [45, с.157]

Отже, організаційно-інформаційна модель дозволить чітко спланувати і організувати процес контролю та аналізу економічного потенціалу підприємства і на сонові отриманих даних визначити слабкі та сильні сторони діяльності, прийняти ефективні управлінські рішення.

3.2. Методика аналізу економічного потенціалу державного підприємства

Структурування економічного потенціалу підприємства є початковою умовою для виділення його основних характеристик задля використання, розвитку, відтворення і нарощування потенціалу, формування його стану відповідно до поставлених завдань підприємства. А першим етапом технології управління потенціалом підприємства є оцінка його структури, динаміки та ефективності використання. Правильно вибрана стратегія управління потенціалом визначає успіх у будь-якій підприємницькій діяльності. [53, с.64]

У загальному вигляді оціночна система економічного потенціалу підприємства базується на спостереженнях та аналізі, націлена на пошук оптимальних шляхів функціонування та розвитку господарюючого суб'єкта, є засобом обґрунтування стратегічних рішень та визначається потребами управління. Оцінка потенціалу є необхідною на всіх рівнях підготовки та прийняття рішення, а також на всіх стадіях життєвого циклу підприємства.

Економічний потенціал підприємства визначається загальною величиною джерел фінансування і дорівнює вартості засобів, що знаходяться у його розпорядженні. [24]. Дослідження економічного потенціалу здійснюється за майновим і фінансовим аспектами згідно з методиками загального та коефіцієнтного аналізу.

Загальний аналіз ґрунтується на застосуванні методичних прийомів вертикального та горизонтального аналізу і спрямовується на оцінку динаміки активів, власного капіталу і зобов'язань за абсолютною величиною, складом і структурою. Для загального аналізу економічного потенціалу застосовується інформація, що міститься у балансі підприємства (Додатки Д - М).

Дослідження проводилось на матеріалах Державного підприємства Міністерства оборони України «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ»,

який є вузькопрофільним закладом з проектування споруд оборонного й спеціального призначення. Основними видами діяльності підприємства є:

71.11 Діяльність у сфері архітектури

52.21 Допоміжне обслуговування наземного транспорту

56.10 Діяльність ресторанів, надання послуг мобільного харчування

68.20 Надання в оренду й експлуатацію власного чи орендованого нерухомого майна

71.12 Діяльність у сфері інжинірингу, геології та геодезії, надання послуг технічного консультування в цих сферах

74.20 Діяльність у сфері фотографії

96.01 Прання та хімічне чищення текстильних і хутряних виробів

96.04 Діяльність із забезпечення фізичного комфорту

Проаналізувавши стан, структуру та динаміку активів ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» за 2015-2019 рр. (Додатки Л та Н) можна зробити наступні висновки:

— Перш за все слід відмітити загальне зростання економічного потенціалу ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» з 51283,3 тис. грн. в 2015 році до 132542,2 тис. грн. в 2019 році, тобто майновий та фінансовий потенціал підприємства збільшився в 2,6 рази, що позитивно характеризує господарську діяльність підприємства

— Оцінивши співвідношення оборотних і необоротних активів, можна зазначити, що воно є нетиповим для промислового підприємства. За останні 5 років частка оборотних активів значно перевищує частку необоротних, і коливається від 88,6 % до 81,9 %. Однак, слід відмітити поступове збільшення питомої ваги необоротних активів з 11,4% до 18,1%.

— Фактично єдиним видом необоротних активів ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» є основні засоби, вартість яких протягом досліджуваного періоду динамічно зростала і склала в 2019 році 20221,2 тис. грн., що в 3,5 рази більше, ніж в 2015 році.

— Серед оборотних активів, найбільшу питому вагу має дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, її частка в загальній структурі активів коливається в межах 44,4% - 56,3%. Керівництву ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» доцільно більш детально аналізувати дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуги, диференційовано за групами дебіторів, щоб зменшити ризик виникнення безнадійної дебіторської заборгованості.

— Досить суттєву частку оборотних активів складають запаси. І хоча їх вартість в абсолютних вимірниках зростає протягом досліджуваного періоду, питома вага запасів у загальній вартості активів з 2015 по 2019 рік поступово зменшується (з 32,1% до 22,7%). Незрозумілим є відсутність у балансах даних про вартість наданих послуг.

Аналіз динаміки та структури фінансового потенціалу ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» за 2015-2019 рр., дозволив діти наступних висновків:

— В загальній структурі пасивів підприємства найбільшу частку має залучений капітал, а саме поточні зобов'язання (80,3% в 2015 році, 70,3% в 2019 році). Таке співвідношення власного капіталу і зобов'язань є негативною тенденцією і вказує на нестійкий фінансовий стан і навіть ризик банкрутства. Позитивним є поступове збільшення вартості і питомої ваги власного капіталу. Так вартість власного капіталу зросла протягом досліджуваного періоду в 4,7 рази: з 8416,3 тис. грн. в 2015 році до 39414,3 тис. грн. в 2019 році, його частка відповідно зросла з 19,7% до 29,7%. Також слід відмітити, що зростання вартості власного капіталу відбулось за рахунок зростання суми та частки нерозподіленого прибутку.

— Серед поточних зобов'язань і забезпечень найбільшу частку становить кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги. Її загальна сума зросла з 30398,7 тис. грн. в 2015 році до 63033,1 тис. грн. в 2019 році, але питома вага в загальній структурі пасивів навпаки дещо зменшилась з 59,3 до 47,6%. Також слід відмітити досить суттєве зростання суми і питомої ваги короткострокових кредитів банків, загальна вартість яких збільшилась у 6,5 рази за останні 5 років.

Таку тенденцію можна охарактеризувати, як негативну, оскільки кредити банків передбачають сплату відсотків, що впливає на вартість продукції і можливість формувати оптимальну ціну.

Таким чином, збільшення валюти балансу протягом всього досліджуваного періоду свідчить про розширення обсягів фінансово-господарської діяльності підприємства та про зміцнення його економічного потенціалу. Негативним є суттєве перевищення вартості залученого капіталу порівняно з власним капіталом, в зв'язку з цим знижується фінансова стійкість підприємства, яка на пряму залежить від співвідношення власного капіталу і зобов'язань. Наразі ситуація покращується і протягом досліджуваного періоду можна відмітити поступове зростання частки власного капіталу.

Фінансова стійкість є основою стабільної та ефективної діяльності будь-якого підприємства. Її комплексна, точна та об'єктивна оцінка є важливою не тільки для управлінського апарату, контрагентів, інвесторів, кредиторів, а й є важливою для формування прогнозних показників діяльності підприємства та виявлення кризових передумов.

На жаль, на сьогодні методика аналізу фінансової стійкості застаріла, оскільки не враховує специфіки діяльності суб'єктів господарювання, що має суттєвий вплив на критерій рекомендованого значення і тому потребує нових досліджень з боку науковців.

Фінансова стійкість – один з найважливіших показників оцінки та аналізу фінансового стану підприємств усіх форм власності, який визначає ефективність управління його ресурсами та самим підприємством в цілому.

Загальноприйнято, що фінансова стійкість передбачає те, що ресурси, вкладені у підприємницьку діяльність, повинні окупитися за рахунок грошових надходжень від господарювання, а одержаний прибуток — забезпечувати самофінансування й незалежність підприємства від зовнішніх залучених джерел формування майна (активів). [61, с.157]

Мних Є.В. в підручнику «Фінансовий аналіз» зазначає, що для кожного господарюючого суб'єкта існує внутрішня, фінансова та загальна стійкість.

Внутрішня стійкість досягається при такому стані економіки підприємства, який забезпечує досить високий фінансовий результат його діяльності. Фінансова стійкість досягається при стабільному перевищенні доходів над витратами, вільному маневруванні грошовими коштами та стійкому економічному зростанні. Загальна стійкість характеризується позитивним сальдо чистого грошового потоку (перевищення позитивного грошового потоку над негативним). [44, с.195]

Фінансова стійкість визначається раціональністю забезпеченістю потреб підприємства фінансовими ресурсами для ефективної діяльності в ринкових умовах. Вона характеризується системою абсолютних і відносних показників.

Абсолютні показники фінансової стійкості:

Наявність власного оборотного капіталу ($K_{\text{во}}$) визначають як різницю власного капіталу підприємства ($K_{\text{в}}$) та суми необоротних активів (HA)

$$K_{\text{во}} = K_{\text{в}} - HA \quad (3.1)$$

Нестача або зменшення суми власних оборотних засобів призводить до збільшення величини залученого капіталу і посилення фінансової залежності підприємства.

Наявність перманентного капіталу (K_n) визначають як суму власного оборотного капіталу та довгостроково залученого капіталу ($K_{\text{зд}}$)

$$K_n = K_{\text{во}} + K_{\text{зд}} \quad (3.2)$$

Загальну величину *капіталу для формування запасів і затрат* ($K_{\text{сум}}$) визначають як суму перманентного капіталу та короткостроково залученого капіталу ($K_{\text{зк}}$)

$$K_{\text{сум}} = K_n + K_{\text{зк}}, \quad (3.3)$$

$$\text{або } K_{\text{сум}} = K_{\text{во}} + K_{\text{зд}} + K_{\text{зк}}. \quad (3.4)$$

Визначаючи фінансовий стан підприємства на основі абсолютних показників, можна використати трикомпонентний показник:

$$S = [\overline{S_1(+K_{\text{во}})}, \overline{S_2(+K_{\text{зд}})}, \overline{S_3(+K_{\text{зк}})}], \quad (3.5)$$

де функцію визначають так:

$$\overline{S(x)} \begin{cases} 1, \text{ якщо } x \geq 0 \\ 0, \text{ якщо } x \leq 0 \end{cases}.$$

На основі даних показників визначають типи фінансової стійкості підприємства (табл. 3.2)

Таблиця 3.2

Типи фінансової стійкості підприємства

Тип фінансової стійкості	Значення коефіцієнтів			
	$K_{во}$	$K_{з0}$	$K_{зк}$	S
Абсолютна стійкість	≥ 0	≤ 0	≥ 0	1,1,1
Нормальна стійкість	< 0	≥ 0	≥ 0	0,1,1
Нестійкий фінансовий стан	< 0	< 0	≥ 0	0,0,1
Кризовий фінансовий стан	< 0	< 0	< 0	0,0,0

Абсолютна і нормальна стійкість фінансового стану характеризується прибутковістю господарювання та відсутністю порушень фінансової дисципліни. Нестійкий фінансовий стан пов'язаний з порушеннями платіжної дисципліни та зниженням рентабельності капіталу. Кризовий фінансовий стан свідчить про потенційну можливість банкрутства.

Відносні показники фінансової стійкості – система коефіцієнтів (ratio), аналіз яких полягає в оцінках їх зміни проти теоретично обґрунтованого рівня (оптимального чи критичного) та у динаміці змін за попередні періоди. Методику розрахунку основних відносних показників фінансової стійкості наведено в додатку П.

Одним з етапів аналізу економічного потенціалу підприємства є аналіз його платоспроможності. Більшість вчених розглядають платоспроможність як здатність суб'єкта господарювання погашати свої короткострокові зобов'язання.

Федорович Р.В. під платоспроможністю розуміє готовність підприємства своєчасно виконувати свої платіжні зобов'язання, тобто підприємство вважається платоспроможним тоді, коли у нього достатньо грошових активів для розрахунку за поточними зобов'язаннями, які вимагають негайного погашення.[53]

Мних Є.В. в підручнику «Фінансовий аналіз» наводить таку структурну модель розрахунку показників платоспроможності (рис. 3.1):

У аналітичній роботі використовують такі показники платоспроможності:

Рис. 3.1 Структурна модель розрахунку коефіцієнтів платоспроможності [45]

Коефіцієнт абсолютної платоспроможності (k_{an}) розраховується за відношенням суми грошових коштів на рахунках підприємства в національній та іноземній валюті ($ГК$) до короткострокових зобов'язань за платежами ($КЗ$):

$$k_{an} = GK \div KЗ \quad (3.6)$$

Цей коефіцієнт найбільш нестійкий в оцінках платоспроможності. Він показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство може погасити миттєво. Гранично допустиме значення цього коефіцієнта — 0,1-0,2. Через високу нестабільність він не може бути єдиним і достатнім в оцінках платоспроможності.

Коефіцієнт термінової платоспроможності (k_{mn}) розраховується за відношенням грошових коштів ($ГК$), їх еквівалентів ($ЕГК$) та поточних фінансових інвестицій ($ПФІ$) до короткострокових зобов'язань за платежами:

$$k_{mn} = (ГК + ЕГК + ПФІ) \div КЗ \quad (3.7)$$

Цей коефіцієнт свідчить, що підприємство може погасити свої короткострокові зобов'язання за платежами найближчим часом, оскільки еквіваленти грошових коштів і поточні фінансові інвестиції не можуть без особливих труднощів бути конвертовані у засоби платежу. Його нормативне значення 0,25-0,35. Терміни можливого погашення короткострокових зобов'язань можна досить точно визначити.

Коефіцієнт проміжної платоспроможності (k_{mn}) обчислюється як відношення суми грошових коштів і їхніх еквівалентів, поточних фінансових інвестицій та реальної короткострокової дебіторської заборгованості ($ДЗ_p$) до короткострокових зобов'язань за платежами:

$$k_{mn} = (ГК + ЕГК + ПФІ + ДЗ_p) \div КЗ \quad (3.8)$$

Цей коефіцієнт засвідчує потенційну здатність погасити свої короткострокові зобов'язання за умови отримання від короткострокових реальних дебіторів всієї суми заборгованості. Така можливість залежить від багатьох причин, і, насамперед, від швидкості платіжного документообігу. Допустиме значення цього коефіцієнта на рівні – 0,7-0,8. Визначивши реальні терміни погашення дебіторської заборгованості, можна скласти календар погашення поточних зобов'язань.

Коефіцієнт загальної платоспроможності (k_{zn}), який ще називають загальним коефіцієнтом покриття, визначають за відношенням всієї суми оборотних активів ($ОА$) до короткострокових зобов'язань за платежами:

$$K_{zn} = ОА \div КЗ \quad (3.9)$$

Цей коефіцієнт свідчить про достатність ресурсів оборотних активів для погашення своїх поточних зобов'язань. Критичним можна вважати значення цього коефіцієнта на рівні $k_{zn} > 0$. Нормальний фінансовий стан підприємства тоді, коли $k_{zn} = 2,0-2,5$. Допустиме значення цього коефіцієнта визначає підприємство залежно від конкретних умов господарювання та стану ринкового середовища. [45, с.202]

Проведемо аналіз фінансової стійкості та платоспроможності ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» (табл. 3.3.):

Таблиця 3.3

Динаміка фінансової стійкості і платоспроможності ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» за 2015-2019 рр.

Показники	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення 2019 р.							
						від 2015 р.		від 2016 р.		від 2017 р.		від 2018 р.	
						абс.	відн., %	абс.	відн., %	абс.	відн.	абс.	відн., %
Власний оборотний капітал	2575,3	4570,0	6888,9	10160,8	15453,4	12878,1	500,06	10883,4	238,15	8564,50	124,32	5292,60	52,09
Перманентний капітал	2575,3	4570,0	6888,9	10160,8	15453,4	12878,1	500,06	10883,4	238,15	8564,50	124,32	5292,60	52,09
Капітал для формування запасів і затрат	43742,3	40921,6	53463,6	56890,9	108581,3	64839,0	148,23	67659,7	165,34	55117,70	103,09	51690,4	90,86
Коефіцієнт автономії	0,164	0,262	0,248	0,319	0,297	0,133	81,198	0,035	13,513	0,049	19,755	-0,021	-6,695
Коефіцієнт маневрування влас	0,306	0,354	0,448	0,465	0,392	0,086	28,134	0,038	10,703	-0,056	-12,433	-0,073	-15,647
Співвідношення власного оборотного капіталу і оборотних активів	0,057	0,112	0,129	0,179	0,142	0,086	151,132	0,031	27,440	0,013	10,453	-0,036	-20,314
Коефіцієнт фінансової залежності	0,030	0,040	0,050	0,060	0,070	0,040	133,333	0,030	75,000	0,020	40,000	0,010	16,667
Коефіцієнт фінансового ризику	5,093	2,817	3,027	2,138	2,363	-2,731	-53,610	-0,454	-16,130	-0,664	-21,946	0,225	10,532
Коефіцієнт мобільності оборот	0,002	0,127	0,128	0,098	0,019	0,017	922,123	-0,108	-85,130	-0,109	-85,298	-0,080	-80,867
Коефіцієнт забезпеченості запасів і затрат власними коштами	0,157	0,356	0,407	0,554	0,513	0,356	227,508	0,156	43,847	0,105	25,828	-0,041	-7,434
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів	0,114	0,169	0,137	0,171	0,153	0,039	33,950	-0,017	-9,826	0,015	11,252	-0,018	-10,558
Коефіцієнт загальної платоспро	1,104	1,126	1,148	1,217	1,166	0,062	5,624	0,040	3,573	0,018	1,570	-0,051	-4,230
Коефіцієнт проміжної платосп	0,704	0,772	0,785	0,825	0,842	0,138	19,578	0,070	9,124	0,057	7,288	0,017	2,091
Коефіцієнт термінової платосп	0,002	0,143	0,147	0,120	0,022	0,020	979,611	-0,121	-84,599	-0,125	-85,067	-0,098	-81,677
Коефіцієнт абсолютної платос	0,002	0,143	0,147	0,120	0,022	0,020	979,611	-0,121	-84,599	-0,125	-85,067	-0,098	-81,677

Протягом всього досліджуваного періоду власний оборотний капітал, перманентний капітал та капітал для формування запасів і затрат більше нуля, тому за абсолютними показниками фінансової стійкості підприємство можна визнати абсолютно стійким. Однак, абсолютні показники не надають повної інформації про фінансову стійкість суб'єкта господарювання. Проаналізуємо відносні показники.

Значення коефіцієнту автономії протягом досліджуваного періоду менше мінімально критичного значення даного показника (0,5), що свідчить про залежність підприємства від зовнішніх джерел фінансування. Позитивним є зростання даного показника з 2015 по 2019 р. і поступове наближення його до нормативного значення. Коефіцієнт фінансового ризику за останні 5 років має значення більше за нормативне, що вказує на достатньо високий ризик банкрутства. Слід відмітити, що значення даного показника в 2019 році суттєво зменшилось, порівняно з 2015 роком.

Коефіцієнт маневрування власного капіталу протягом досліджуваного періоду мав значення максимально наближене до нормативу, враховуючи галузь підприємства. Коефіцієнт маневрування обчислюється як питома вага оборотного капіталу у загальному обсязі власного капіталу підприємства. Частка власного капіталу в обороті залежить від загального обсягу власного капіталу та суми його іммобілізації в необоротних активах. Отже, для підприємств зі складною технологією виробництва та високою часткою іммобілізації власного капіталу критичне значення коефіцієнта маневрування буде нижчим, ніж для підприємств зі спрощеними технологічними умовами.

Коефіцієнт реальної вартості основних засобів має значення нижче за нормативне для промислового підприємства, що може вплинути в майбутньому на якість і конкурентоспроможність продукції.

В цілому фінансову стійкість ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» можна визначити на нормальному рівні. Керівництву доцільним оптимізувати структуру капіталу, збільшити частку власного а також

довгостроково залученого капіталу. Також можна рекомендувати оновити і модернізувати основні засоби виробничого призначення.

ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» в цілому можна визнати платоспроможним, хоча коефіцієнт загальної платоспроможності дещо нижче нормативного значення, але є більшим за одиницю. Така ситуація пояснюється достатньо великим обсягом поточних зобов'язань, які доцільно оптимізувати. Підприємство має в своєму розпорядженні достатньо оборотних ресурсів для погашення поточних зобов'язань і всі відхилення від виправданого значення є допустимими.

Коефіцієнт абсолютної платоспроможності на початок періоду показує низьку можливість підприємства погашення поточних зобов'язань. В 2016-2018 роках він мав значення, яке відповідає нормативу, але в 2019 році знов суттєво відхилився від нормативу. Коефіцієнт проміжної платоспроможності відповідає нормативу проягом всього досліджуваного періоду.

Отже, збільшення валюти балансу ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» протягом всього досліджуваного періоду свідчить про розширення обсягів фінансово-господарської діяльності підприємства та про зміцнення його економічного потенціалу. За останні 5 років частка оборотних активів значно перевищує частку необоротних. Негативним в оцінці економічного потенціалу підприємства є суттєве перевищення вартості залученого капіталу порівняно з власним капіталом, в зв'язку з цим знижується фінансова стійкість підприємства, яка напряму залежить від співвідношення власного капіталу і зобов'язань. Наразі ситуація покращується і протягом досліджуваного періоду можна відмітити поступове зростання частки власного капіталу. Фінансову стійкість ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» в цілому можна визначити на нормальному рівні. Керівництву доцільним оптимізувати структуру капіталу, збільшити частку власного а також довгостроково залученого капіталу. Також можна рекомендувати оновити і модернізувати основні засоби. Параметри платоспроможності підприємства в цілому є нижчими за нормативне значення,

але є допустимими. Така ситуація пояснюється достатньо великим обсягом поточних зобов'язань, які доцільно оптимізувати.

3.3. Особливості аналізу економічного потенціалу суб'єкта господарювання в умовах застосування сучасних інформаційних технологій

В сучасних умовах господарювання ефективне використання економічної інформації у системі керування можливе лише при вживанні інформаційних технологій на етапі проектування інформаційної системи організації аналітичного процесу суб'єкта господарювання.

При запровадженні інформаційних технологій українські підприємства отримують все необхідне для забезпечення сучасного рівня організації бухгалтерського і податкового обліку, аналізу та контролю економічного потенціалу на підставі використання автоматизованих робочих місць (АРМ) бухгалтера, контролера і аналітика. Оскільки АРМ формуються за модульною структурою, виділимо облік, контроль і аналіз економічного потенціалу ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» у окремий модуль.

Призначення першого рівня: формування й обробка первинної інформації щодо економічного потенціалу; здійснюється обробка первинної інформації й віддзеркалення результатів для прийняття ефективних управлінських рішень за місцем проведення операції.

Призначення другого рівня інформаційної системи: систематизація й узагальнення інформації щодо економічного потенціалу; виконання контрольної–аналітичних процедур за відповідними комплексами завдань та прийняття обґрунтованих оперативних рішень управління.

Призначення третього рівня: формування звітної облікової інформації, здійснення ретроспективного аналізу й заключного контролю економічного потенціалу базового підприємства. Інформаційні потоки, їх якісні характеристики на цьому рівні напряму залежать від організації попередніх етапів, що організовують дані первинного й поточного обліку.

Завершальною стадією цього процесу є підсумковий облік, контроль і аналіз: виведення інформації у відповідності до визначених пріоритетів; забезпечення користувачів інформацією у реальному часу завдяки багатопрограмному режиму; формування фінансової звітності і розсилання її за належністю; заключний контроль і ретроспективний аналіз економічного потенціалу; прогноз його розміру і структури у відповідності до потреб ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ».

В сучасних умовах у великих організаціях створені і ефективно діють інформаційні системи, які обслуговують процес підготовки і прийняття управлінських рішень і вирішують наступні задачі: обробку даних, обробку інформації, реалізацію інтелектуальної діяльності з метою створення інформації. Управлінські інформаційні системи послідовно реалізують принципи єдності виробничого процесу та інформаційного процесу супроводу через застосування технічних засобів збору, нагромадження, обробки і передачі інформації в поєднанні з використанням аналітичних методів математичної статистики і моделей прогнозно-аналітичних розрахунків та інших необхідних прикладних засобів.

У виробничо-господарській структурі підприємства забезпечується узагальнення інформації «знизу - вверху», конкретизація інформації «зверху - вниз», а також уніфікується інформаційний процес, спрямований на отримання науково-технічної, планової, контрольної, облікової і аналітичної інформації. [48. с.2]

Перевагами сучасних інформаційних технологій в даному напрямку є:

- підвищення ефективності виробництва, що виражається в збільшенні випуску продукції, поліпшенні її якості і зниженні собівартості. Це відбувається за рахунок різноманітних розрахунків, спрямованих на оптимальне використання наявних виробничих, матеріальних, трудових і фінансових ресурсів, а також за рахунок зробленої технології виробничих процесів і т.д.;

- підвищення оперативності і поліпшення якості керування виробництвом, структурними підрозділами і виробничим об'єднанням або

підприємством у цілому, що виражаються в застосуванні зробленої системи оптимального і взаємопов'язаного довгострокового, річного й оперативно-виробничого планування, а також в оперативному зборі, обробці й аналізі фактичної інформації. Це здійснюється завдяки системному (комплексному) використанню сучасних технічних засобів збору й обробки інформації, а також економіко-математичних методів;

- удосконалювання структури апарата керування, що виражається в її спрощенні і створенні таких структурних підрозділів керування, що, будучи нечисленними по своєму складі, могли б оперативно і зі знанням справи впливати на процеси, що відбуваються. Це відбувається завдяки централізації відділів і служб керування, а також за рахунок корінної перебудови існуючої структури апарата керування в напрямку подальшої його інтеграції і поліпшення взаємовідносин між структурними підрозділами і виробничими одиницями;

- організація раціональних потоків інформації на підприємстві, а також обробка інформації в такому аспекті й у такі терміни, щоб одержувані вихідні (результатні дані), зафіксовані на зручних для користування і зроблених за формою носіях, цілком задовольняли б вимогам якісного й оперативного керування всіма процесами, що відбуваються на підприємстві або у виробничому об'єднанні. Забезпечується комплексним використанням сучасних засобів обчислювальної і периферійної техніки;

- своєчасне укладання достовірної звітності підприємства або виробничого об'єднання, а також забезпечення оперативної доставки її у вищестоящі організації. Здійснюється завдяки системно машинній обробці єдиної вихідної інформації, а також шляхом одночасного створення машинних носіїв разом з укладанням звітних даних, що будуть потім одночасно передаватися або іншим способом доставлятися у вищестоящі організації.

Таким чином, автоматизовані системи керування підприємствами дозволяють не тільки упорядкувати потоки інформації на керованих об'єктах, удосконалювати збір і підвищити оперативність обробки інформації, необхідної для керування, але і серйозно поліпшити якість керування, спростити структуру

апарата керування, вирішити інші питання організації виробничо-господарської й іншої діяльності даного об'єднання або підприємства.

Enterprise Resource Planning System – це корпоративна інформаційна система для автоматизації планування, обліку та аналізу всіх основних бізнес – процесів та вирішення бізнес завдань в масштабі підприємства.

Програмне забезпечення класу ERP допомагає контролювати багато видів економічної діяльності, включаючи продажі, доставку, складання накладних, виробництво, контроль якості та управління трудовими ресурсами.

Переваги ERP – систем:

- охоплення практично всіх видів діяльності, всіх бізнес – процесів підприємства, управління всіма ресурсами
- керівники організації та її персонал отримують інструмент, що дозволяє реально планувати і управляти виробництвом
- побудова від «потреб виробництва». Тобто первинним для ERP – систем є оптимізація виробничих процесів, підвищення ефективності виробничої діяльності

ERP – системи дозволяють стикуватися з CAD/CAM системами, що дозволяє отримати інтегроване рішення, що поєднує розробки, виробництво і постачання. ERP включає в себе пакети прикладних програм для вирішення завдань управління, засоби комплексування завдань в необхідні конфігурації, засоби сполучення з іншими системами.

Недоліки ERP – систем:

- безліч проблем, пов'язаних з ERP, виникають через недостатнє інвестування у навчання персоналу, а також у зв'язку з недоробленістю політики занесення та підтримки актуальності даних в ERP
- невеликі компанії не можуть дозволити собі інвестувати достатньо грошей в ERP і навчити всіх співробітників
- іноді ERP складно або неможливо адаптувати під документообіг компанії і її специфічні бізнес-процеси.

Найвідоміші програмні продукти, що реалізують концепцію ERP є системи mySAP ERP, MySAP All-in-One, SAP BusinessOne компанії SAP AG, Oracle E-Business Suite, JD Edwards і PeopleSoft Enterprise компанії Oracle. [65]

Ряд українських виробників програмного забезпечення позиціонує свої системи як ERP. Насамперед, це системи Галактика, Фінексперт, IT-Підприємство, Мегаполіс, BSI, ПАРУС-Підприємство 8, Універсал ERP.

Для автоматизації аналізу економічного потенціалу доцільно використовувати програму системи Microsoft Office для роботи з електронними таблицями Microsoft Office Excel.

Microsoft Excel – це засіб для роботи з електронними таблицями, що містить зручний апарат для обробки даних у вигляді великого набору функцій, аналізу даних інструменти для опрацювання тексту, створення ділової графіки, роботи з базами даних та інше.

Можливості електронних таблиць MS Excel: довідка і помічник для роботи з електронною таблицею, зручність введення формул, перегляд макета сторінки, вибір типу даних у комірці, в електронних таблицях є засоби гіперпосилання, відкриття з URL, Excel працює з документами HTML, графічна обробка інформації, інтеграція в пакети MS Office, програмування в Excel.[22]

Основними етапами автоматизованого аналізу економічного потенціалу за допомогою MS Excel є:

- збір вхідної інформації
- створення і заповнення таблиць, аналогічних формам фінансової звітності
- створення аналітичних таблиць з обов'язковою наявністю в певних комірках розрахунків необхідних коефіцієнтів та показників.

Приклад застосування MS Excel в аналізі економічного потенціалу наведено на рис. 3.6.

Динаміка економічного потенціалу ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» за 2015-2019 рр.													
	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N
17 Інша поточна дебіторська заборгованість													
Грошові кошти і їх еквіваленти у національній валюті	83,7	5181,0	6846,0	5598,0	2044,2	1960,5	2342,3	-3136,8	-60,5	-4801,8	-70,1	-3553,8	-63,5
19 Інші оборотні активи		47,2						-47,2	-100,0				
20 Всього оборотних активів	45442,3	40921,6	53463,6	56890,9	108581,3	63139,0	138,9	67659,7	165,3	55117,7	103,1	51690,4	90,9
21 Всього активів	51283,3	49255,0	61960,5	68590,6	132542,2	81258,9	158,5	83287,2	169,1	70581,7	113,9	63951,6	93,2
22 Статутний капітал	74,1	74,1	74,1	74,1	74,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
23 Резервний капітал													
24 Нерозподілений прибуток (збиток)	8342,2	12829,3	15311,7	21786,4	39340,2	30998,0	371,6	26510,9	206,6	24028,5	156,9	17553,8	80,6
25 Всього власного капіталу	8416,3	12903,4	15385,8	21860,5	39414,3	30998,0	368,3	26510,9	205,5	24028,5	156,2	17553,8	80,3
26 Довгострокові зобов'язання													
27 Короткострокові кредити банків	2812,5	2184,5	10347,2	7104,2	18154,2	15341,7	545,5	15969,7	731,0	7807,0	75,5	11050,0	155,5
28 Кредиторська заборгованість за товари	30398,7	29983,7	30529,0	29575,0	63033,1	32634,4	107,4	33049,4	110,2	32504,1	106,5	33458,1	113,1
29 Поточні зобов'язання за розрахунками													
30 з бюджетом	58,4	1159,1	4,4		546,6	488,2	836,0	-612,5	-52,8	542,2	12322,7	546,6	100,0
31 зі страхування					1,3	1,3	100,0	1,3	100,0	1,3	100,0	1,3	100,0
32 з оплати праці					6,9	6,9	100,0	6,9	100,0	6,9	100,0	6,9	100,0
33 Інші поточні зобов'язання	7897,4	3024,3	5694,1	10050,9	11385,8	3488,4	44,2	8361,5	276,5	5691,7	100,0	1334,9	13,3
34 Всього поточних зобов'язань	41167,0	36351,6	46574,7	46730,1	93127,9	51960,9	126,2	56776,3	156,2	46553,2	100,0	46397,8	99,3
35 Доходи майбутніх періодів													
36 Всього пасивів	51283	49255	61960,5	68590,6	132542	81258,9	158,5	83287,2	169,1	70581,7	113,9	63951,6	93,2
37													
38													
39													
40 Динаміка фінансової стійкості і платоспроможності ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» за 2015-2019 рр.													
41													
42													
43													
44	Показники	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення 2019 р.						
							від 2015 р.		від 2016 р.		від 2017 р.		від 2018 р.
							абс.	відн., %	абс.	відн., %	абс.	відн.	абс.
45 Власний оборотний капітал	=B25-B11	=C25-C11	=D25-D11	=E25-E11	=F25-F11	=F45-B45	G45/B45*10	=F45-C45	I45/C45*10	=F45-D45	K45/D45*10	=F45-E45	M45/E45
46 Перманентний капітал	=B45+B26	=C45+C26	=D45+D26	=E45+E26	=F45+F26	=F46-B46	G46/B46*10	=F46-C46	I46/C46*10	=F46-D46	K46/D46*10	=F46-E46	M46/E46
47 Капітал для формування запасів і затрат	=B46+B34	=C46+C34	=D46+D34	=E46+E34	=F46+F34	=F47-B47	G47/B47*10	=F47-C47	I47/C47*10	=F47-D47	K47/D47*10	=F47-E47	M47/E47
48 Коефіцієнт автономії	=B25/B36	=C25/C36	=D25/D36	=E25/E36	=F25/F36	=F48-B48	G48/B48*10	=F48-C48	I48/C48*10	=F48-D48	K48/D48*10	=F48-E48	M48/E48
49 Коефіцієнт маневрування власного капіталу	=B45/B25	=C45/C25	=D45/D25	=E45/E25	=F45/F25	=F49-B49	G49/B49*10	=F49-C49	I49/C49*10	=F49-D49	K49/D49*10	=F49-E49	M49/E49

Рис. 3.6 Розрахунок показників фінансової стійкості підприємства на основі даних фінансової звітності в системі Microsoft Excel

Таким чином, не зважаючи на проблематику застосування інформаційних технологій для контролю і аналізу економічного потенціалу промислового підприємства - використання інформаційних систем є не тільки актуальним завданням і найважливішим фактором успішної роботи підприємства, а й необхідною умовою її виконання для якісного виконання управлінських функцій. Дослідження показало, що ринок автоматизованих систем контролю і аналізу економічного потенціалу суб'єктів господарювання представлений багатьма, як зарубіжними, так і вітчизняними програмними продуктами, які в свою чергу мають і переваги, і недоліки. Проте є програмний продукт, який доступний кожному, не вимагає ніяких затрат і виконує всі необхідні функції для

автоматизованого контролю та аналізу економічного потенціалу суб'єктів господарювання – MS Excel.

Висновки до розділу 3

Для ефективного та якісного аналізу економічного потенціалу на підприємстві важливо будувати організаційно-інформаційну модель, яка включає: мету, об'єкти, суб'єкти, економічні показники, інформаційне забезпечення, методичні прийоми, узагальнення та реалізацію результатів. Така модель дозволяє чітко планувати і організовувати процес аналізу економічного потенціалу суб'єкта господарювання.

З 2015 по 2019 рр. економічний потенціал ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» збільшився в 2,6 рази. За останні 5 років частка оборотних активів значно перевищує частку необоротних. Негативним в оцінці економічного потенціалу підприємства є суттєве перевищення вартості залученого капіталу порівняно з власним капіталом, в зв'язку з цим знижується фінансова стійкість підприємства, яка напряму залежить від співвідношення власного капіталу і зобов'язань. Наразі ситуація покращується і протягом досліджуваного періоду можна відмітити поступове зростання частки власного капіталу. Фінансову стійкість ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» в цілому можна визначити на нормальному рівні. Керівництву доцільним оптимізувати структуру капіталу, збільшити частку власного, а також довгостроково залученого капіталу. Також можна рекомендувати оновити і модернізувати основні засоби. Параметри платоспроможності підприємства в цілому є нижчими за нормативне значення, але є допустимими. Така ситуація пояснюється достатньо великим обсягом поточних зобов'язань, які доцільно оптимізувати.

Не зважаючи на проблематику застосування інформаційних технологій для аналізу економічного потенціалу державного підприємства, вони є найважливішим фактором ефективної діяльності суб'єкта господарювання.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

Результатом дослідження організації і методики аналізу економічного потенціалу підприємства є теоретичне узагальнення та методичні рекомендації щодо удосконалення аналізу економічного потенціалу, спрямовані на підвищення ефективності управління державних підприємств. Відповідно до поставленої мети та завдань дослідження можна сформулювати наступні висновки:

Аналіз наукових джерел показав, що на сьогодні існує безліч підходів до визначення поняття економічного потенціалу. Згрупувавши та виділивши головне, можна сказати, що економічний потенціал – включає майновий потенціал (обсяг, склад і структура активів підприємства) та фінансовий потенціал (обсяг, склад і структура пасивів підприємства).

Питанню аналізу економічного потенціалу підприємств присвячено багато наукових праць, в яких розглядається економічна сутність, методологічні й організаційні засади аналізу економічного потенціалу та їх значення для діяльності суб'єктів господарювання, серед яких існують певні розбіжності щодо методик фінансового аналізу. Нормативно-правове забезпечення аналізу економічного потенціалу є недосконалим, оскільки не враховує специфіку діяльності різних суб'єктів господарювання. Проведене дослідження свідчить про недостатність нормативно-правового забезпечення аналізу економічного потенціалу суб'єктів господарювання. Немає чітко визначених методик аналізу та нормативних показників фінансових коефіцієнтів для різних суб'єктів господарювання, що значно підвищило б ефективність такого аналізу, як на мікро-, так і на макрорівнях.

Діюча система обліку економічного потенціалу державних підприємств чітка і зрозуміла. Велика кількість варіантів для збору та зведення інформації, що дає змогу оцінити діяльність підприємства: дати оцінку його грошовим потокам, фінансовим операціям, зобов'язанням та стану власного капіталу. Існує безліч програм для швидкого аналізу всіх секторів підприємства. Більшість державних

підприємств мають короткострокові довгострокові зобов'язання, є і такі що ведуть свою діяльність за рахунок власного капіталу або авансу від замовника (пріоритетним є аванс від замовника). Таким чином, завдяки правильно сформованій обліковій інформації, можна отримати точну характеристику про діяльність підприємства та його економічний потенціал.

Внутрішній фінансовий контроль є надзвичайно важливим для діяльності підприємства, оскільки забезпечує всією необхідною інформацією управлінський персонал, допомагає вчасно виявляти і попереджувати кризові явища, запобігати нерациональному використанню ресурсів, визначити пріоритетні напрями розвитку. Такий контроль передбачає комплекс контрольних дій, здійснюваних суб'єктами внутрішнього фінансового контролю підприємства за надходженням та витрачанням фінансових ресурсів з метою прийняття ефективних управлінських рішень. Система внутрішнього контролю дозволяє оптимізувати діяльність державного підприємства та підвищити як ефективність використання його ресурсів та капіталу, так і результати діяльності в цілому.

Для ефективного аналізу економічного потенціалу на підприємстві важливо будувати організаційно-інформаційну модель, яка включає: мету, об'єкти, суб'єкти, економічні показники, інформаційне забезпечення, методичні прийоми, узагальнення та реалізацію результатів. Така модель дозволяє чітко планувати і організувати аналіз економічного потенціалу суб'єкта господарювання.

Аналіз економічного потенціалу здійснюється за майновим і фінансовим аспектами із застосуванням методичних прийомів вертикального та горизонтального аналізу і спрямовується на оцінку динаміки активів, власного капіталу і зобов'язань за абсолютною величиною, складом і структурою.

Проведений аналіз економічного потенціалу ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» за 2015 – 2019 рр. :

- Майновий та фінансовий потенціал підприємства збільшився в 2,6 рази, що позитивно характеризує господарську діяльність підприємства

- За останні 5 років частка оборотних активів значно перевищує частку необоротних, і коливається від 88,6 % до 81,9 %. Однак, слід відмітити поступове збільшення питомої ваги необоротних активів з 11,4% до 18,1%.

- Серед оборотних активів, найбільшу питому вагу має дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги, її частка в загальній структурі активів коливається в межах 44,4% - 56,3%. Керівництву ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» доцільно більш детально аналізувати дебіторську заборгованість за товари, роботи, послуги, диференційовано за групами дебіторів, щоб зменшити ризик виникнення безнадійної дебіторської заборгованості.

- В загальній структурі пасивів підприємства найбільшу частку має залучений капітал, а саме поточні зобов'язання (80,3% в 2015 році, 70,3% в 2019 році). Таке співвідношення власного капіталу і зобов'язань є негативною тенденцією і вказує на нестійкий фінансовий стан і навіть ризик банкрутства. Позитивним є поступове збільшення вартості і питомої ваги власного капіталу. Так вартість власного капіталу зростає протягом досліджуваного періоду в 4,7 рази: з 8416,3 тис. грн. в 2015 році до 39414,3 тис. грн. в 2019 році, його частка відповідно зростає з 19,7% до 29,7 %. Також слід відмітити, що зростання вартості власного капіталу відбулось за рахунок зростання суми та частки нерозподіленого прибутку.

- Фінансову стійкість ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» в цілому можна визначити на нормальному рівні. Керівництву доцільним оптимізувати структуру капіталу, збільшити частку власного а також довгостроково залученого капіталу. Також можна рекомендувати оновити і модернізувати основні засоби виробничого призначення. Параметри платоспроможності підприємства в цілому є нижчими за нормативне значення, але є допустимими. Така ситуація пояснюється достатньо великим обсягом поточних зобов'язань, які доцільно оптимізувати.

Результати проведеного дослідження дають підставу запропонувати такі напрями удосконалення аналізу економічного потенціалу державного підприємства:

1. в процесі аналізу економічного потенціалу розробляти організаційно-інформаційну модель з чітко сформованими метою, завданнями, об'єктами, суб'єктами, системою економічних показників та відповідними методичними прийомами, яка забезпечить дієвість, результативність та ефективність аналізу
2. проводити щомісячний експрес-аналіз для оцінки основних тенденцій показників діяльності та загальний щоквартальний аналіз, який дозволить виявляти всі зміни в структурі активів і джерел їх формування, прогнозувати кризові явища та визначити пріоритетні напрями розвитку
3. на основі даних поточного аналізу здійснювати планування і прогнозування, що дасть змогу приймати найбільш правильні та ефективні управлінські рішення
4. використовувати сучасні інформаційні системи в процесі аналізу економічного потенціалу – від найпростіших (Excel) до програмних продуктів класу ERP (ПАРУС-Підприємство 8, Галактика та ін.), що дозволять підвищити ефективність управління підприємством, забезпечать надійний облік, контроль за надходженням і прозорістю витрачання коштів, матеріальних ресурсів, допоможуть організувати ефективне планування і прогнозування, спростять процес обміну даними між структурними підрозділами.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Господарський кодекс України: Постанова Верховної Ради України від 16.01.2003 р. № 436-IV із змінами та допов. Редакція від 17.06.2018. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>
2. Податковий кодекс України: Постанова Верховної Ради України від 02.12.2010 р. № 2755-VI із змінами та допов. Редакція від 01.09.2018. // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>
3. Бюджетний кодекс України: Верховна Рада України; Кодекс України, Закон, Кодекс від від 08.07.2010 № 2456-VI // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.
4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Верховна Рада України; Закон від 16.07.1999 № 996-XIV // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
5. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: наказ Міністерства Фінансів України 07.02.2013 № 73 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 7 “Основні засоби”, затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 27.04.2000 року № 92 // “Все про бухгалтерський облік” – 2001. - №37.
7. Про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації: Наказ Міністерства фінансів України, Фонду державного майна України від 26.01.2001р. №49/121 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0121-01>.
8. Про затвердження Порядку проведення інспектування Державною фінансовою інспекцією, її територіальними органами: Постанова Кабінету міністрів України від 20 квітня 2006 р. № 550// [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/550-2006-п>
9. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9. Запаси : затв. наказом М-ва фінансів України від 20.10.1999 р. № 245 // Бух. облік і аудит. – 1999. – № 11. – С. 9–11.
10. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах", затв. наказом Міністерства фінансів України від 28.05.1999 р. №137.
11. Про затвердження Методики проведення поглибленого аналізу фінансово-господарського стану підприємств та організацій: Наказ Агенства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 27.06.97 № 81 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0288-97>.
12. Про затвердження Методики інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій: Наказ Агенства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.98 № 22 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98>.

13. Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств. Центральна спілка споживчих товариств України від 28.07.2006 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.uazakon.com/big/text892/pg1.htm>
14. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 8 (МСБО 8) Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки: від 01.01.2012 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/news/view/mizhnarodni-standarty-finansovoi-zvitnosti-versiia-perekladu-ukrainskoiu-movoiu---rik?category=bjudzhet>
15. Бабина О. Є. Потенціал як системна економічна категорія [Електронний ресурс] / О. Є. Бабина // Вісник економіки транспорту і промисловості — 2011— № 36 — Режим доступу: http://www.nbuuv.gov.ua/portal/natural/Vetp/2011_36/11boetsp.pdf.
16. Бачевський Б.Є. Потенціал і розвиток підприємства / Б.Є. Бачевський, І.В. Заблодська, О.О. Решетняк; навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 400 с
17. Березін О.В., Плотник О.Д. Економічний потенціал аграрних підприємств: механізми формування та розвитку. – Полтава: Інтер Графіка, 2012. – 221 с
18. Бруханський Р. Побудова методики стратегічного управлінського обліку на підприємствах / Р. Бруханський // Бухгалтерський облік і аудит. – 2014. – № 9. – С. 27-36.
19. Бутко А.Д. Прийняття рішень в аналізі та контролі капіталу торговельних підприємств : монографія / А. Д. Бутко, О.Л. Шерстюк, А.М. Пташник, В.В. Солотва, В.Д. Гоцуляк, В.Ю. Гордополов; Київ. нац. торг.-екон. ун-т. - К., 2012. - 275 с. - Бібліогр.: с. 226-235
20. Величко О.В. Сутність економічного потенціалу підприємства / О.В. Величко // Актуальні проблеми економіки №9 (171), 2015
21. Воронко Р. М. Внутрішній контроль як невід’ємна складова системи управління підприємств та організацій споживчої кооперації / Р. М. Воронко // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Економіка. - 2015. - Вип. 1(2). - С. 376-381. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuues_2015_1\(2\)__76](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuues_2015_1(2)__76).
22. Гладчук О. О. Особливості застосування сучасних комп’ютерних технологій в економічному аналізі / О. О. Гладчук // Інноваційна економіка. - 2013. - № 10. - С. 167-174. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/inek_2013_10_30
23. Глущенко Я.І. Внутрішній фінансовий контроль [Електронний ресурс] / Я.І. Глущенко – Режим доступу: <http://www.kontrol.donnueet.education/images/MATERIAL/EKVK.doc.doc>.
24. Гнатенко Є. Методичні підходи до проведення аналізу економічного потенціалу підприємства [Електронний ресурс] / Є. Гнатенко, Н. Венгер // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія : Економічні науки. - 2016. - № 1. - С. 42-46. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvmduce_2016_1_10
25. Данилів Л.М. Внутрішній контроль як важлива складова стратегічного управління [Електронний ресурс] / Л. М. Данилів // Вісник Чернівецького

- торговельно-економічного інституту. Економічні науки. - 2013. - Вип. 1. - С. 303-307. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2013_1_53
26. Данильчук І.В. Сутність фінансового стану підприємства та пошук управлінських рішень щодо забезпечення його ефективності / І.В. Данильчук // Економічний вісник університету: Збірник наукових праць. - 2011. - №17/2. - с.105-108.
27. Добровольська О.В. Фінансовий стан підприємства: сутність і необхідність його аналізу [Електронний ресурс] / О. В. Добровольська, Л. Ю. Майстренко // Агросвіт. - 2014. - № 7. - С. 24-27. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/agrosvit_2014_7_6
28. Дорош Н.І. Внутрішній контроль та аудит в управлінні ризиками на підприємстві [Електронний ресурс] / Н. І. Дорош // Вісник Львівської комерційної академії. Серія : Економічна. - 2014. - Вип. 44. - С. 148-152. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlca_ekon_2014_44_31
29. Економічні дослідження (методологія, інструментарій, організація, апробація): навч. посібн.; за ред. А.А. Мазаракі. - К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2010. - 280 с.
30. Єршова Н. Ю. Внутрішній контроль: принципи та структура в координатах системи управління підприємством / Н.Ю. Єршова // Вісник ДДФА. Економічні науки. - 2013. - № 2. - С. 194-200. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vddfae_2013_2_25
31. Іванова Т.В., Баранов В.В. Сучасний стан розвитку інформаційних систем [Електронний ресурс] / Т.В. Іванова, В.В. Баранов - Режим доступу: http://www.kntu.kr.ua/doc/nauk_zap_10_1/stat_10_1/64.doc.
32. Ілащук С.А. Удосконалення системи контролінгу як передумова до покращення економічної безпеки / С. А. Ілащук // Ефективна економіка. - 2016.
33. Карпенко Г.В. Шляхи удосконалення фінансового стану підприємства / Г.В. Карпенко // Економіка держави. - 2010. - №1. - с.61-62.
34. Кісь Г. Р. Економічний потенціал підприємства в умовах економіки знань / Г. Р. Кісь // Науковий вісник Івано-Франківського національного технічного університету нафти і газу. Серія : Економіка та управління в нафтовій і газовій промисловості. - 2014. - № 1. - С. 90-96.
35. Коваль Л.В. Економічний потенціал підприємства: сутність та структура / Л.В. Коваль // Вісник національного університету «Львівська політехніка». «Логістика» - № 690. - Львів: Вид-во Національного університету «Львівська політехніка», 2010. - С. 59-65.
36. Корженевська В.М. Дослідження факторів впливу на фінансовий стан підприємства [Електронний ресурс] / В.М. Корженевська // Формування ринкових відносин в Україні. - 2011. - № 7. - С. 102-106. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/frvu_2011_7_24
37. Костирко Р.О. Внутрішній контроль в управлінні стійким розвитком підприємств [Електронний ресурс] / Р.О. Костирко // Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції. - 2013. - № 3. - С. 117-121. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvfb_2013_3_25

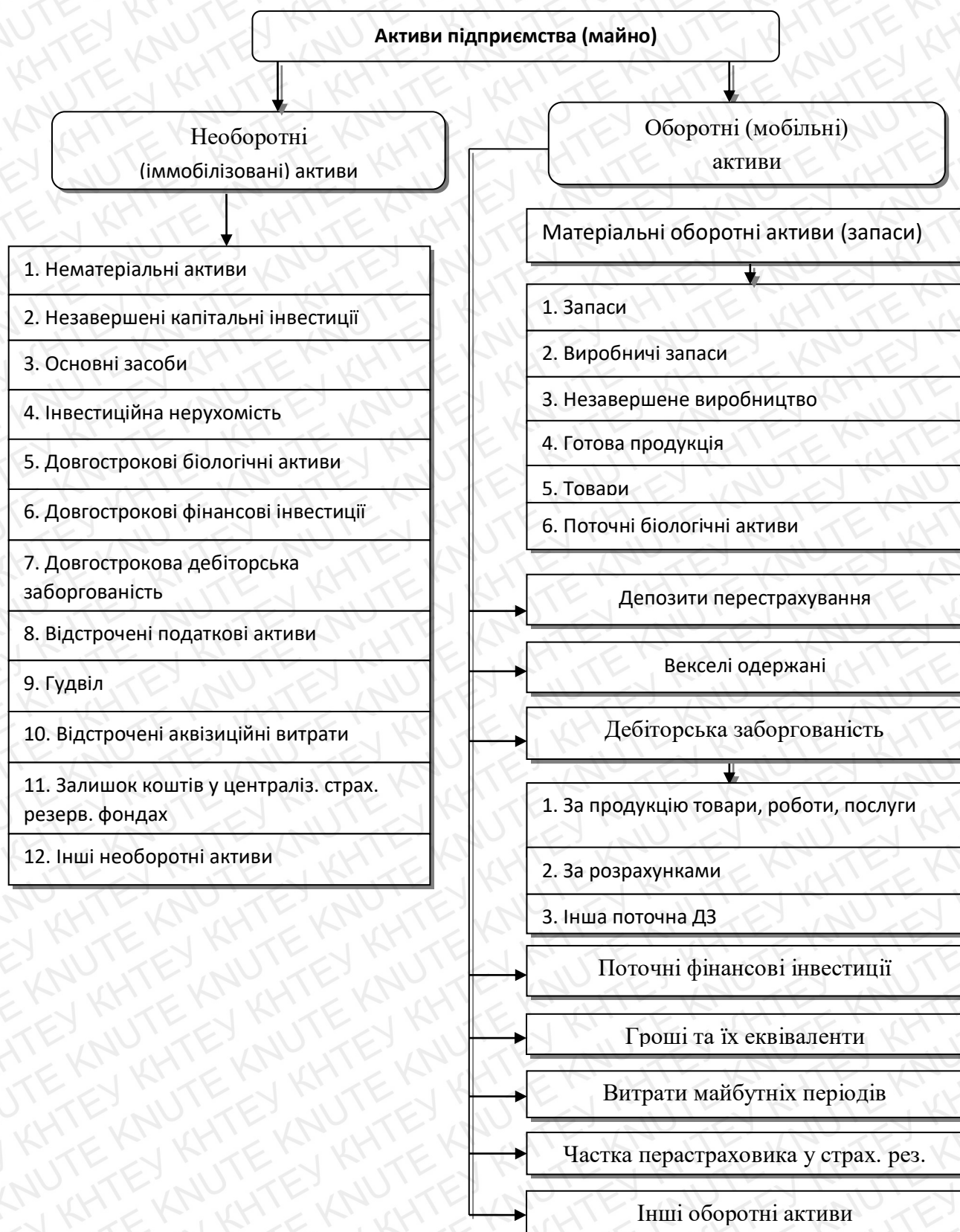
- 38.Кривоконь О.С. Історичні витоки та генезис фінансового аналізу [Електронний ресурс] / О.С. Кривоконь 2015/ – Режим доступу: <http://www.pdaa.edu.ua/nr/pdf5/7.pdf>
- 39.Кузенко Т. Б. Фінансово-економічний потенціал підприємства як основа його фінансового розвитку / Т. Б. Кузенко // Комунальне господарство міст. Сер.: Економічні науки. – 2015. – № 119. – С. 45-48.
- 40.Лучик Г.М. Обліково-аналітична інформація у формуванні інформаційної моделі для управління / Г. М. Лучик // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. Сер. : Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. - 2013. - Вип. 3. - С. 219-225. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ptmbo_2013_3_16
- 41.Майданевич П.М. Елементи методу управлінського обліку / П. М. Майданевич, Л. Б. Прокопович // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 9. – С. 265-271.
- 42.Марченко В. М. Взаємозв'язок понять потенціал підприємства, економічний, ресурсний та виробничий потенціали підприємства / В. М. Марченко, Н. О. Навроцький // Ефективна економіка. – 2016. – № 10. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5173>.
- 43.Матросова Л.М. Аналіз ефективного використання економічного потенціалу підприємства / Л. М. Матросова, Л. О. Зайцева // Ефективна економіка – 2013. – № 6. - Режим доступу до журналу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2098>
- 44.Мних Є. В. Аналіз інтегрованості стратегії і тактики розвитку підприємництва / Є. В. Мних // Вісн. Нац. ун-ту «Львів. політехніка». - 2014. - № 794. - С. 61-66. - Бібліогр.: 7 назв. - укр.
- 45.Мних Є.В. Фінансовий аналіз : підручник / Є.В. Мних, Н.С. Барабаш. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2014. - С. 536.
- 46.Мних Є. В. Економічний аналіз : підручник / Є. В. Мних. - К. : Знання, 2011. - 630 с.
- 47.Морозова О. С. Економічний потенціал АПК розвитку сільських територій в умовах євроінтеграційних процесів / О. С. Морозова, О. В. Морозов, Н. М. Шапоринська // Бізнес-навігатор. – 2019. – № 2. – С. 88-92.
- 48.Несходовський І.С. Інформаційні системи і технології фінансового контролю : навч. посіб. / І. С. Несходовський – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2011. - 231 с.
- 49.Олійник О. В. Економічний аналіз у системі контролю: взаємопроникнення науково-методичного інструментарію / О. В. Олійник, Т. В. Барановська // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України. – 2009. – Вип. 24. – С. 142-150.
- 50.Прохорова В.В. Формування економічного потенціалу підприємства: теоретичний аспект / В.В. Прохорова, Д.С. Тарасюк // Економіка і регіон. – 2015. – № 4(53). – С. 35-39.
- 51.Савченко М. В. Економічний зміст конкурентоспроможного потенціалу підприємства / М. В. Савченко, А. М. Кичигін // Менеджер. – 2019. – № 2. – С. 14-24.

52. Фінансовий аудит: інформаційно-аналітичне забезпечення: монографія / [Є.В. Мних, С.В. Бардаш, К.О. Назарова, О.Л. Шерстюк, В.П. Белякова, В.П. Міняйло]; за ред. Є.В. Мниха. - Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2015. – 416 с.
53. Федорович, Р.В. Економічний аналіз: навч. посібник / В.М. Серединська, О.М. Загородна, Р.В. Федорович. – Тернопіль: Астон, 2010. – 624 с.
54. Фесіна Ю. Г. Економічний потенціал підприємства: структура та оцінювання / Ю. Г. Фесіна, В. В. Рябий // Економічні науки. Серія: Економіка та менеджмент. – 2018. – № 15. – С. 261-269.
55. Хомяков В.І. Управління потенціалом підприємства / В.І.Хомяков, І.В. Бакум. – К: Кондор, – 2009. – 400 с.
56. Цал-Цалко Ю.С. Фінансовий аналіз. Підручник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 566 с.
57. Чала О.А. Теоретичні основи визначення фінансового стану торговельних підприємств / О.А. Чала // Держава та регіони. Сер.: Економіка та підприємництво. - 2013. - № 1. - С. 150-153. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/drep_2013_1_32
58. Шабатура Т. С. Економічний потенціал підприємства: теоретичні аспекти / Т. С. Шабатура, Є. В. Голубков // Аграрний вісник Причорномор'я. Економічні науки. – 2014. – № 75. – С. 91-97.
59. Шкроміда Н. Я. Стейкхолдери як основні фактори впливу на економічний потенціал підприємства: необхідність їх обліку та аналізу / Н. Я. Шкроміда // Вісник Прикарпатського університету. Серія : Економіка. – 2014. – № 10. – С. 83-87.
60. Юрченко І.С. Оцінка впливу облікової політики на фінансовий стан підприємства [Електронний ресурс] / І.С. Юрченко // Управління розвитком. - 2014. - № 3. - С. 112-114. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2013_3_47
61. Ющик Я.С. Особливості аналізу фінансового стану підприємства [Електронний ресурс] / Я. С. Ющик // Управління розвитком. - 2014. - №6. - С. 108-111. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uproz_2014_6_47
62. www.minfin.gov.ua – Міністерство фінансів України
63. www.rada.gov.ua – Верховна Рада України
64. <http://dss-bi.com.ua/System> – Сайт комп'ютеризованих інформаційних систем
65. <http://galaktika.ua> – Сайт корпорації Галактика

ДОДАТКИ

Еволюція трактування терміна «потенціал» в економіці

Автор	Рік	Визначення
Воблий К. Г.	2007	Потенціал виробничих сил — потенційна можливість країни виробляти матеріальні блага для задоволення потреб населення
Вейц В.	2007	Потенційні виробничі сили — не тільки матеріальні елементи, а також ті чи інші матеріальні умови, за яких здійснюється виробничий процес
Олексюк О. І.	2007	Потенціал підприємства — максимально можлива сукупність активних і пасивних, явних і прихованих альтернатив (можливостей) якісного розвитку соціально-економічної системи підприємства у певному середовищі господарювання (ситуаційно-ринкова складова) з урахуванням ресурсних структурно-функціональних, часових, соціокультурних та інших обмежень
Струмилін С. Г.	2008	Економічний потенціал — сукупна виробнича сила праці всіх працездатних членів суспільства
Немчинов В. С.	2009	Потенціал розширеного виробництва — ресурсні можливості національної економіки для здійснення економічного зростання
Анчишкін О. І.	2010	Виробничий потенціал — сукупність ресурсів, які в процесі виробництва набувають форми факторів виробництва
Абалкін Л. І.	2010	Потенціал — це узагальнена збірна характеристика ресурсів, прив'язана до місця й часу
Архангельський В. М.	2011	Потенціал — засоби, запаси, джерела, які є в наявності і можуть бути мобілізовані для досягнення певної мети або розв'язання певної задачі
Репіна І. М.	2011	Підприємницький потенціал — сукупність ресурсів (трудових, матеріальних, технічних, фінансових, інноваційних і т. ін.) навичок і можливостей керівників, спеціалістів та інших категорій персоналу щодо виробництва товарів, здійснення послуг (робіт), отримання максимального доходу (прибутку) і забезпечення сталого функціонування та розвитку підприємства

Класифікація майна підприємства за участю в обороті та цільовим використанням

Класифікація пасивів підприємства за належністю коштів та джерелами утворення фінансових ресурсів

Нормативно-правове забезпечення аналізу і контролю економічного потенціалу суб'єктів господарювання

№	Нормативно-правовий документ	Характеристика
1	2	3
1.	Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV.	Встановлює відповідно до Конституції України правові основи господарської діяльності (господарювання), яка базується на різноманітності суб'єктів господарювання різних форм власності.[2]
2.	Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI.	Кодексом регулюються відносини, що виникають у процесі складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання та контролю за дотриманням бюджетного законодавства, і питання відповідальності за порушення бюджетного законодавства, а також визначаються правові засади утворення та погашення державного і місцевого боргу.[3]
3.	Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI	Регулює відносини, що виникають у сфері справляння податків і зборів, зокрема, визначає вичерпний перелік податків та зборів, що справляються в Україні, та порядок їх адміністрування, платників податків та зборів, їх права та обов'язки, компетенцію контролюючих органів, повноваження і обов'язки їх посадових осіб під час здійснення податкового контролю, а також відповідальність за порушення податкового законодавства.[4]
4.	ЗУ «Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні» введений в дію Постановою ВР № 2940-XII від 26.01.93.	Цей Закон визначає правові та організаційні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні. Містить загальні положення, основні функції органу державного фінансового контролю, права, обов'язки і відповідальність органу ДФК, правовий захист службових осіб органу ДФК.[5]
5.	ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV.	Визначає основні поняття бухгалтерського обліку. Законодавчо регулює організацію та ведення бухгалтерського обліку, складання фінансової звітності.[6]
6.	Національне положенням (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Затверджено Наказом Міністерства фінансів України 07.02.2013 № 73.	Цим Національним положенням (стандартом) визначаються мета, склад і принципи підготовки фінансової звітності та вимоги до визнання і розкриття її елементів. Норми цього Національного положення (стандарту) застосовуються до фінансової звітності і консолідованої фінансової звітності юридичних осіб усіх форм власності (крім банків та бюджетних установ), які зобов'язані подавати фінансову звітність згідно із законодавством.[10]
7.	Методичні рекомендації з аналізу і оцінки фінансового стану підприємств. Центральна спілка споживчих товариств України 28.07.2006.	У даних методичних рекомендаціях на конкретних прикладах розкривається зміст експрес-аналізу і поглибленого факторного аналізу фінансового стану підприємства, за даними аналітичних таблиць розробляються висновки і пропозиції щодо

1	2	3
		підвищення ефективності господарсько-фінансової діяльності, раціонального розміщення і примноження власного капіталу, забезпечення рентабельності та фінансової стійкості підприємства.[20]
8.	Методика проведення поглиб-леного аналізу фінансово-господарського стану неплато-спроможних підприємств та організацій. Наказ Агенства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 81 від 27.06.97.	Основним завданням проведення аналізу визначено оцінку результатів господарської діяльності за попередній та поточний роки, виявлення факторів, які позитивно чи негативно вплинули на кінцеві показники роботи підприємства, прийняття рішення про визнання структури балансу задовільною (незадовільною), а підприємства – плато-спроможним (неплатоспроможним). Розглянуто методику аналізу фінансового стану та аналізу виробничо-господарської діяльності.[18]
9.	Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій. Наказ Агенства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 22 від 23.02.98.	Дана методика дає змогу поєднати в одному показнику багато різних за назвою, одиницями виміру, вагомістю та іншими характеристиками чинників, що значно спрощує процедуру оцінки конкретної інвестиційної пропозиції, а інколи є єдино можливим варіантом її проведення і надання об'єктивних остаточних висновків. Даний метод розглядається як сукупність інформаційно-пояснювальних блоків: 1) блок підготовки вхідної інформації 2) блок обмежень для показників оцінки 3) блок забезпечення експертної оцінки 4) блок визначення частки варіаційного розмаху 5) блок визначення ранжованих значень 6) блок розрахунку інтегрального показника. Наведено алгоритм розрахунку показника інтегральної оцінки.[19]
10.	Положення про порядок здійснення аналізу фінансового стану підприємств, що підлягають приватизації. Наказ Міністерства фінансів України № 49/121 від 26.01.2001.	Визначено етапи фінансового аналізу підприємства, серед яких: 1) оцінка майнового стану підприємства та динаміка його зміни 2) аналіз фінансових результатів діяльності підприємства 3) аналіз ліквідності 4) аналіз ділової активності 5) аналіз платоспроможності (фінансової стійкості) 6) аналіз рентабельності. Розкритий алгоритм розрахунку фінансових показників та їх нормативні значення.[12]

Додаток Л

Динаміка економічного потенціалу ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» за 2015-2019 рр.

тис. грн.

Показники	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення 2019 р.							
						від 2015 р.		від 2016 р.		від 2017 р.		від 2018 р.	
						абс.	відн., %	абс.	відн., %	абс.	відн., %	абс.	відн., %
Нематеріальні активи													
Незавершені капітальні інвестиції					3739,7	3739,7	-	3739,7		3739,7		3739,7	-
Основні засоби	5841,0	8333,4	8496,9	11699,7	20221,2	14380,2	246,2	11887,8	142,7	11724,3	138,0	8521,5	72,8
Інші необоротні активи													
Всього необоротних активів	5841,0	8333,4	8496,9	11699,7	23960,9	18119,9	310,2	15627,5	187,5	15464,0	182,0	12261,2	104,8
Запаси	16453,1	12823,8	16909,3	18347,6	30145,5	13692,4	83,2	17321,7	135,1	13236,2	78,3	11797,9	64,3
Готова продукція													
Дебіторська заборгованість за послуги	28885,5	22009,2	27226,9	30459,6	66957,7	38072,2	131,8	44948,5	204,2	39730,8	145,9	36498,1	119,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	20,0	860,4	2481,4	2485,7	9416,8	9396,8	46984,0	8556,4	994,5	6935,4	279,5	6931,1	278,8
Інша поточна дебіторська заборгованість													
Грошові кошти і їх еквіваленти у національній валюті	83,7	5181,0	6846,0	5598,0	2044,2	1960,5	2342,3	-3136,8	-60,5	-4801,8	-70,1	-3553,8	-63,5
Інші оборотні активи		47,2						-47,2	-100,0				
Всього оборотних активів	45442,3	40921,6	53463,6	56890,9	108581,3	63139,0	138,9	67659,7	165,3	55117,7	103,1	51690,4	90,9
Всього активів	51283,3	49255,0	61960,5	68590,6	132542,2	81258,9	158,5	83287,2	169,1	70581,7	113,9	63951,6	93,2
Статутний капітал	74,1	74,1	74,1	74,1	74,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Резервний капітал													
Нерозподілений прибуток (збиток)	8342,2	12829,3	15311,7	21786,4	39340,2	30998,0	371,6	26510,9	206,6	24028,5	156,9	17553,8	80,6
Всього власного капіталу	8416,3	12903,4	15385,8	21860,5	39414,3	30998,0	368,3	26510,9	205,5	24028,5	156,2	17553,8	80,3
Довгострокові зобов'язання													
Короткострокові кредити банків	2812,5	2184,5	10347,2	7104,2	18154,2	15341,7	545,5	15969,7	731,0	7807,0	75,5	11050,0	155,5
Кредиторська заборгованість за товари	30398,7	29983,7	30529,0	29575,0	63033,1	32634,4	107,4	33049,4	110,2	32504,1	106,5	33458,1	113,1
Поточні зобов'язання за розрахунками з бюджетом	58,4	1159,1	4,4		546,6	488,2	836,0	-612,5	-52,8	542,2	12322,7	546,6	100,0
зі страхування					1,3	1,3	100,0	1,3	100,0	1,3	100,0	1,3	100,0
з оплати праці					6,9	6,9	100,0	6,9	100,0	6,9	100,0	6,9	100,0
Інші поточні зобов'язання	7897,4	3024,3	5694,1	10050,9	11385,8	3488,4	44,2	8361,5	276,5	5691,7	100,0	1334,9	13,3
Всього поточних зобов'язань	41167,0	36351,6	46574,7	46730,1	93127,9	51960,9	126,2	56776,3	156,2	46553,2	100,0	46397,8	99,3
Доходи майбутніх періодів													
Всього пасивів	51283	49255	61960,5	68590,6	132542	81258,9	158,5	83287,2	169,1	70581,7	113,9	63951,6	93,2

Додаток Н

Структура економічного потенціалу ДП МОУ «ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОЕКТНИЙ ІНСТИТУТ» за 2015-2019 рр.

%

Показники	2015	2016	2017	2018	2019	Відхилення 2019 р.							
						від 2015 р.		від 2016 р.		від 2017 р.		від 2018 р.	
						абс.	відн., %	абс.	відн., %	абс.	відн., %	абс.	відн., %
Нематеріальні активи													
Незавершені капітальні інвестиції					2,8	2,8	-	2,8		2,8		2,8	-
Основні засоби	11,4	16,9	13,7	17,1	15,3	3,9	33,9	-1,7	-9,8	1,5	11,3	-1,8	-10,6
Інші необоротні активи													
Всього необоротних активів	11,4	16,9	13,7	17,1	18,1	6,7	58,7	1,2	6,9	4,4	31,8	1,0	6,0
Запаси	32,1	26,0	27,3	26,7	22,7	-9,3	-29,1	-3,3	-12,6	-4,5	-16,7	-4,0	-15,0
Готова продукція													
Дебіторська заборгованість за товари	56,3	44,7	43,9	44,4	50,5	-5,8	-10,3	5,8	13,1	6,6	15,0	6,1	13,8
Дебіторська заборгованість за розрахунками													
з бюджетом	0,04	1,75	4,00	3,62	7,10	7,1	18117,8	5,4	306,7	3,1	77,4	3,5	96,0
Інша поточна дебіторська заборгованість													
Грошові копії і їх еквіваленти у національній валюті	0,2	10,5	11,0	8,2	1,5	1,4	845,0	-9,0	-85,3	-9,5	-86,0	-6,6	-81,1
Інші оборотні активи		0,1						-0,1	-100,0				
Всього оборотних активів	88,6	83,1	86,3	82,9	81,9	-6,7	-7,6	-1,2	-1,4	-4,4	-5,1	-1,0	-1,2
Всього активів	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Статутний капітал	0,14	0,15	0,12	0,11	0,06	-0,1	-61,3	-0,1	-62,8	-0,1	-53,3	-0,1	-48,2
Резервний капітал													
Нерозподілений прибуток (збиток)	16,3	26,0	24,7	31,8	29,7	13,4	82,5	3,6	14,0	5,0	20,1	-2,1	-6,6
Всього власного капіталу	19,7	26,2	24,8	31,9	29,7	10,0	50,7	3,5	13,5	4,9	19,8	-2,1	-6,7
Довгострокові зобов'язання													
Короткострокові кредити банків	5,5	4,4	16,7	10,4	13,7	8,2	149,8	9,3	208,8	-3,0	-18,0	3,3	32,2
Кредиторська заборгованість за товари	59,3	60,9	49,3	43,1	47,6	-11,7	-19,8	-13,3	-21,9	-1,7	-3,5	4,4	10,3
Поточні зобов'язання за розрахунками													
з бюджетом	0,11	2,35	0,01	0,00	0,41	0,3	262,1	-1,9	-82,5	0,4	5707,3	0,4	100,0
зі страхування					0,001	0,001	100,0	0,001	100,0	0,001	100,0	0,001	100,0
з оплати праці					0,005	0,005	100,0	0,005	100,0	0,005	100,0	0,005	100,0
Інші поточні зобов'язання	15,4	6,1	9,2	14,7	8,6	-6,8	-44,2	2,5	39,9	-0,6	-6,5	-6,1	-41,4
Всього поточних зобов'язань	80,3	73,8	75,2	68,1	70,3	-10,0	-12,5	-3,5	-4,8	-4,9	-6,5	2,1	3,1
Доходи майбутніх періодів													
Всього пасивів	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	0,0	0,0	0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Відносні показники фінансової стійкості

Найменування показника	Алгоритм розрахунку	Умове позначення
<i>Відносні показники</i>		
Коефіцієнт автономії (фінансової незалежності) (K_A)	$k_a = \frac{K_B}{K}$	К – загальний капітал підприємства K_B – власний капітал
Коефіцієнт фінансової залежності ($K_{\Phi 3}$)	$k_{\Phi 3} = \frac{K_3}{K}$	K_3 – залучений капітал НА – необоротні активи
Коефіцієнт фінансового ризику (плече фінансового важеля) (K_P)	$k_p = \frac{K_3}{K_B}$	$k_p \leq \frac{OA}{HA}$
Коефіцієнт довгострокового залучення капіталу ($K_{ДЗК}$)	$K_{ДЗК} = \frac{ДЗ}{(K_B + ДЗ)}$	ДЗ – довгострокові зобов'язання
Коефіцієнт маневрування власного капіталу (K_{MH})	$k_{MH} = \frac{K_{BO}}{K_B}$	K_{BO} - Власний оборотний капітал
Коефіцієнт доли чистого оборотного капіталу в оборотних активах ($K_{ЧОК}$)	$k_{ЧОК} = \frac{K_{ЧО}}{OA}$	$K_{ЧО}$ - чистий оборотний капітал OA – оборотні активи
Коефіцієнт мобільності оборотних активів ($K_{МОА}$)	$K_{МОА} = \frac{\Gamma + ПФІ}{OA}$	Γ – грошові кошти ПФІ – поточні фінансові інвестиції
Коефіцієнт реальної вартості основних засобів (K_{PB})	$K_{PB} = \frac{OЗ_{ЗАЛ}}{ВБ}$	$OЗ_{ЗАЛ}$ – основні засоби за залишковою вартістю ВБ – валюта балансу
Коефіцієнт забезпеченості запасів і затрат власними коштами ($K_{ЗВК}$)	$k_{ЗВК} = \frac{K_{BO}}{ВЗЗ}$	ВЗЗ - вартість запасів і затрат підприємства